

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 426666 - PREZIOA 7 PEZETA

SEGUNDO GALARZA

Gure euskal musika ezagutarazi nahi luke kanpoan
Gazteek gure herri musika maitatu bear dute

Seguruan jaioa dugu Segundo Galarza orain dela 48 urte. Ezaguna da euskal musikari bezala etxean eta kanpoan.

Ordizian hasi zen musika ikasten Jose Luis Gurrutxaga Aizarnako semeaz. Gerora Bilbaoko «Conservatorio»an jarraitu zuen ikasi eta ikasi. Etorkizun haundiko pianista bezala nabarmendu zen han. Baina iritxi den lekuraino iritxi bada, saiatuz eta saiatuz, bere buruaren maixu izatera heldu delako iritxi da.

Eduki zituen garai batean bere zalantzak nondik nora jo ez zekielako. Azkenean musika arinari, baina goi-mailako musika arinari ekin zion eta lotu zitzaion. Hortxe ikusi zuen etorkizuna. Baita asmatu ere.

Ibilkari amorratua dugu izaeraz. Lazkaon aurkitu dugu egun batzuk igarotzera etorrita. Beronen oso adiskide den Dionisio Amundarainek lagundurik joan natzaio etxera.

—Noiztik zabilta zure herritik kanpora?

—1948. urtean aldegin nuen Lisboara. Berehalaxe egin nintzen oso ezaguna. Hegoafrikara jo nuen 1951-garrenean. Johannesburg-en itun bat egin nuen telebistarako. Latin-musika saioa hartu nuen nere gain. Ingles-musikaz okiturik zeuden han. Lisboara itzuli nintzen berriro 1955-garrenean. Eta hementxe nago geroztik.

—Parterik hartzen al duzu jaialdi eta dantzategietan?

—Ez. Portugalgo telebistan sartua nago erabat. Hor dihardut musika berria sortzen, lehengoa konpontzen eta gazteen artean musikariak ateratzen. 300dik gora dira nik egindako saioak.

—Beste nonbait lan egiten duzu?

—Harreman haundiak ditut Hispavox, Columbia, Belter, Decca, Alvorada eta CBS-ekin. Bi «show» eta 26 «long-play» grabatu ditut hoietan Xabier Cugat eta Edmundo Roslagun ditudalarik. Zazpi pelikulari eta hogeita hamar dokumentalari jarri diet musika.

—Bai al duzu musika serioaren zaletasunik?

—Goi mailako musika arinean nago buru-belarri sarturik. Hor dago nere etorkizuna. Baina zerbait ona egiteko asmoz egina dago pelikuletako nere musika. «La leyenda del trovador» da nik sortu dudana musikarik onena. Bestalde ez

dut hitz-emandako gauzetaz kanpo beste ezer asko egiteko betarik.

—Musika maila haundia al du Lisboan?

—Bai. Oso haundia. Orkestra zoragarriak. Munduko konzertorik onenak ematen dira. Hortan lan haundia egiten du «Gulbenkian» elkartek. Famatu da opera alorrean San Carlos antzokia. Hor entzuten dira opera mota berri guztiak. Ora-indikorain eman da «Ge rshawin-en «Porgy and Bess». Egile guztiak beltzak ziren. Ederki eman diteke «Mendi-mendian» Bilbaon gertutzen ari direnez gero.

—Nola bizi duzu euskal musika herbestean?

—Ez dut bizi. Horren beharra sumatzen dut munduko azokan. Zoriturrez «Estampas Bilbaínas» bakarrik ezagutzen dira euskal musikatzat. Baina badut gure musika zabaltzeko gogoia eta asmoa.

—Nola?

—Donostian aurkitu dut jende kezkatuak. Lagunduz eta zuzenduz gero gauza on asko egin dezakeen jendea aurkitu dut. Ni prest nago hilean behin etortzeko. Itxurazko grabazioak egin behar dira gure musikaz. «Play-back» edo grabaketa onak egiteko aukera eta erraztasuna jarri behar da. Beste inongoen lotsarik gabe eman diteke gure musika nonnahiko telebistan.

—Besterik?

—Gazteek gure herri-musikaz liluratu behar dute. Hortarako gaurko gustotara eratu behar da. Ez ditezke herri doinuak alda. Ez dira ukitu behar. Baina armonia eta ritmo berriaz jantzi behar dira. Asmakizun berriaz aberastu behar dira. Ni behintzat hortan saiatzen naiz.

—Orkestaren zailtasunik?

—Ez. Badut «conjunto» zoragarria euskal musika «long-play» baterako grabatzeko.

—Eta nork hitza abestu?

—Euskaldunek, jakina. Baina ezin dira era berri hauetara moldatu.

Ezin dituzte koruko ohiturak utzi. Donostiako eta Iruñeko orfeoak Lisboan izan dituzten garaipenak ikaragarriak dira. Neu naiz lekuko. Ez dute uste Beethoven eta Mahler-entzat euskal orfeoak baino hoberik ditezkeenik. Ez dute uste euskaldunen abotsa baino beteagorik eta gozoagorik ditezkeenik ere hortarako. Baina musika arinerako badute euskal abeslariak zer ikasia munduko abeslariengandik.

—oOo—

zarekin hizketan. Entzun dugu musika ederrik ere. Laster atera behar duen diskorean musika ere entzun arazi digu. Euskal musikaz da. Sorginkeria haundiak egiten ditu gaurko aurrerapenei esker. Musika tresna guztiak egosten ditu zoragarri batera. Um eon bat erdiko du.

Itxaropentsu eta segurtasunez hitzegiten du Segundo Galarzak etorkizunari buruz. Oso pozik geratu gara. Aurrera, Segundo. Munduak hobeto ezagu gaitzala zure lanaren bidez.

Pozik jardun gara Segundo Galar-

JOSE MIRANDA

NON ZER

- OTEGUN IZAN ZEN GIZONA
Bujanda ... 3 garrenean
- GUY HERAUD BAIONAN
Larresoro ... 3 garrenean
- BESTE AMORRAZIO MOTA BATEZ
Ansola ... 5 garrenean
- IKASTOLA ... 6 garrenean
- FORUM SAIOAK ETA ZINEA
Unanue ... 7 garrenean
- INSTITUZIOA ETA KLERIKALISMOA
Mujika ... 11 garrenean

BATZARRAK

Donostian izan dute aurten bikiek beren batzarra. Bi mila bikote eta gehiago bidu dira. Larros gorri bana zuten ezaugarritzat. Gipuzkeatik, Bizkaitik, Arabatik, Nafarroatik eta Logroñetik ez ezik Burgos eta Santandertik ere etorri ziren.

"Agur" eta "Goiz Argi"k ere Loiolako Santutegian egin dute beren batzarra. Bada idazlerik bazterretan!

Ulia mendiko egalean egin zuen bere batzarra ZERUKO ARGIAK.

Bertsolariek ere bazuten beren batzarra. Eibarren bildu ziren Uztapideri omenaldi eginez.

Eskolako umeen dantzari taldeak, berriz, Oñatin egin zuten beren batzarra. Jendea urri antzean iruditu zitzaigun.

ARRIYA ETA URRETA

Azpeitiako zezen plazan jokatu zuten Arriya IIIak eta Urretak. Oinbiko zozkina enbor ebaki behar zituzten bakoitzak. Arriyaren alde atera zen dirua, nahiz eta Urretak nahi zuen enborretik asteko aukera izan leon-kastillo asmatu zuelako. Berdin samar jardun ziren bosgarren enborra arte. Ederra izan zen benetan bosgarren kortea. Baina seigarretetik aurrera atzeraka asi zen Urreta. Egur gogorrak bait ziren eta eskuak ordurako odol-durik.

Ordu bete, amar minutu eta emerretzi segundotan bukatu zuen Arriyak bere lana. Artean enbor bat eta zertxobait gehiago falta zitzaizkion Urretari bere lana amaitzeko.

Ona emen bien markak:

	Arriya IIIk	Urretak
1	6,40"	7,35"
2	15,47"	16,03"
3	23,18"	24,30"
4	32,20"	32,52"
5	41,30"	42,47"
6	50,44"	55,45"
7	61,13"	66,58"
8	70,19"	81,70"

Uste zen ainbat jende ez zen izan aizkolariak ikusten. Plaza erdi utsa nabaitzen zen.

Oso egur gogorrak aukeratu zituzten. Arriyarenak gogorre-nak eta mozteko ere erarik txarrenean jarriak. Izan zen eguraldia ez bazen izan ez dakigu bukatzeko indarrik izango zutenik ere.

IRUNTIXIBERRI ETA ARGINARENA

Ogeita bost mila pezeta jokatzek ziren alde bakoitzetik. Goizean Azpeitian baino are jende gutxiago izan zen arratsaldean korrikalariak ikusten Tolosako plazan. Zazpi kilometro egin behar zituen Iruntixiberrik irurogeita amar buelta zezen plazari emanaz. Arginarenak, berriz, bi gutxiago eman behar zizkion.

Nahiz eta asieran bi segundo galdu aurretik joan zen seigarren kilometroa arte. Baina ez zuen kontrarioari eman zizkion berrehun metroak jaterik izan.

Ona bien markak:

	Iruntixiberrik	Arginarenak
1	3,07"	3,05"
2	6,20"	6,25"
3	9,40"	9,50"
4	13,02"	13,15"
5	16,25"	16,45"
6	19,45"	20,15"
7	23,65" 4/5	23,03" 2/5

IDI-DEMAK

Larunbat arratsaldean Alfa saria jokatu zen Berrizko probalekuan. Urtainen idiak irabazi zuten lehengo saria. Bigarrena Lasarteko Telleriarenak. Irugarrena, berriz, Bermeoko Peder-nalesen idiak.

Berriatua, berriz, V Itargi saria jokatu zen. Jendea erruz zen Alde aundia kendu zien Bizkaikoek Gipuzkoakoek. Berriatua Burgo atera zen nagusi. Bigarren, Laukinizko Mentraka anaiak. Irugarren Motrikoko Landa eta Laugarren Lasarteko Telleria geratu ziren.

Mutiozabal

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

Hernani, 4

DONOSTIA

aristegui hermanos

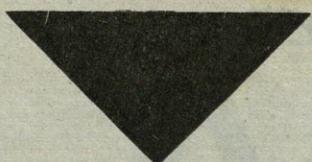
ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11450
DONOSTIA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria 10-Urrut. 417751-Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

ECHABE

ETXABE'REN
Mueble - Etxea

Fuero'en Enperantza

Urrutizkiak: 84 10 76
84 11 24

ZARAUTZ

BLAS DE LEZO

BIKE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTETATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkiak: 41 20 65

DONOSTIA

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA

Dei honi jarraituz bazatoz
zure erlojua KANARIAS bertan
baño merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRABI

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti'tik egunero:

Iruña, Bilbao, Gazteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca-ra.

Astean iru aldiz:

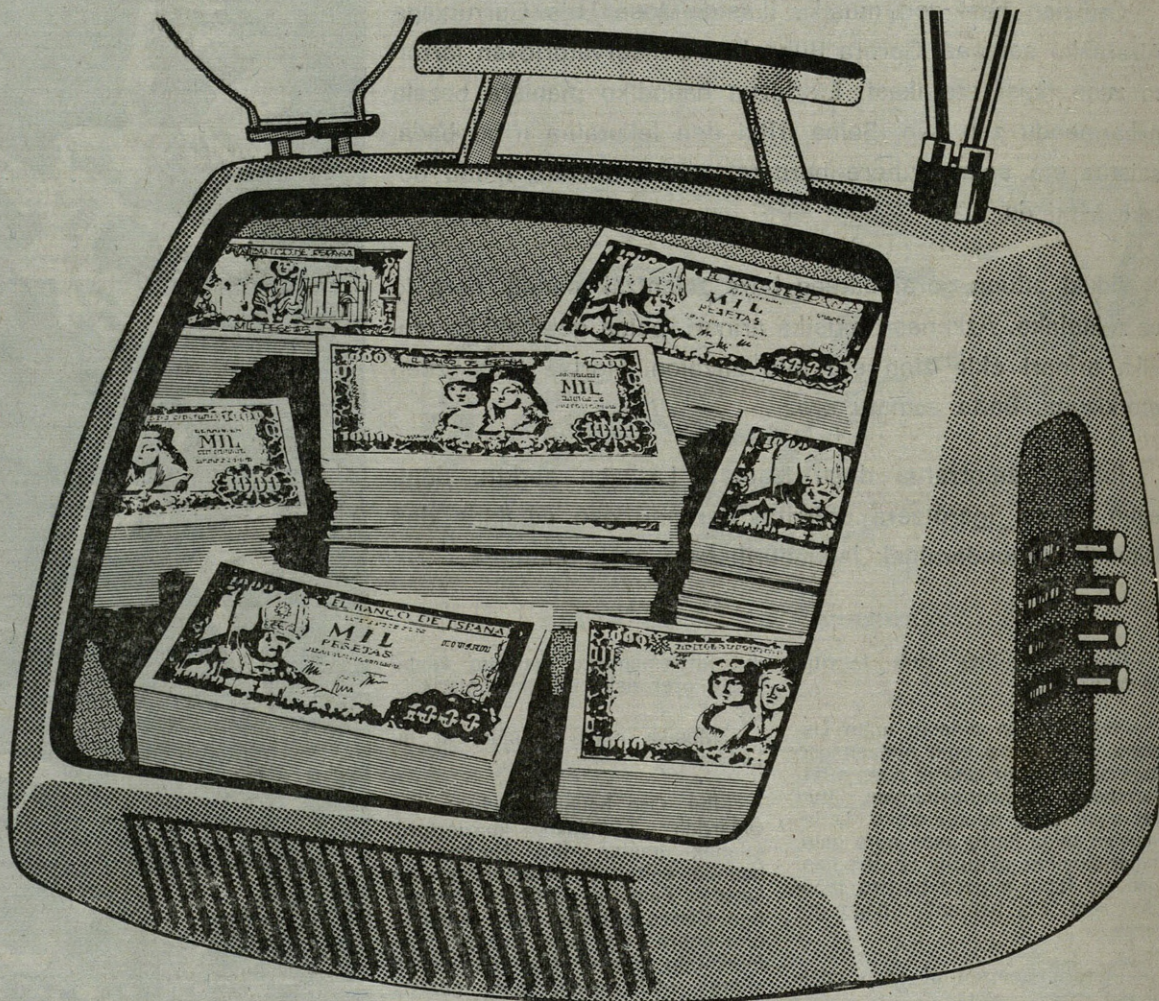
Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Carretera Gral. a Hernani - B.º Ergobia - DONOSTIA

Telefonoak: 450313 eta 459723

Aptdo. 1381

Aptdo. 1381

MILLOI BAT ETA 100 ESKUKO TELEBISTA ZOKKATZEN DITUGU

Milloi pezetako ta 100 eskuko telebistako zozketa onan Noiznaiko, Aldi-jakiñeko, Bizitzako ta Erbesteratuen kartillak sartuko dira.

Maiatza'ren 16'tik Uztaila'ren 7 arte jartzen diran milla pezeta bakoitzeko zenbaki bat emango da, ta beste zenbaki bat jarrita dauden 5.000 pezeta

bakoitzeko, milla pezeta sartuezkero.

Aldi-jakiñeko kartilla bakoitzaren zenbakiak artzeko, beste milla pezeta sartu bear dira Noiznaiko kartillan. Zozketa, Aurrezki Kutxa Probintzialaren lantokian, J. M. Salaverria kalean, datorren Uztaila'ren 13'an egingo da.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

GUY HERAUD BAIONAN

Aspaldidanik ezagutzen dugu euskaldunok Guy Héraud irakaslea eta adiskidea. Strasburgo-ko Unibertsidadean urte luzetan ari izana. Biarnoko Pabekoan ari zaigu gaur lanean; eta ez Euskal Herriko urrun, beraz. Betidanik Euskal Herriarekiko izan duen jaiara hura, hurbiltasunean azkartu nahi izan balu bezala.

Eta ederki mintzatu zaigu Baionan joan den Maiatzaren 12an; ezin hobeki, nik uste. Etni-arazoak inork baino seguriago ezagutzen dituenak («L'Europe des Ethnies» eta «L'Europe des Langues» liburuak lekuko) gai hori ukitu du gure aurrean; eta, bai tankeraz bai entzuteran joan zaizkion guztiak.

Etni-arazoak Europan barrena beharuntz ez, baina goruntz doazela esan du; alegia, etni-arazoa duten eskualderik gehienetan, jatorrizko etni-nortasuna gaitzeko joeraren kontrako pizkundea eta atxiki-nahia agertzen direla eskuarki. Etni-arazoak bizirik daude, hitz batez, Europa guztian. Edo, alderantziz ere esateko: etni-zapalkuntzak eta kultur-inperialismoak bizirik diraute Europan, bai Mendebaldean bai Ekialdean.

Zergatik «etnia» hitza erantsiko nik? Ez ahal da aski «herri» hitza? «Herri zapaldua» eta «oligarkia zapaltzailea» ez direa aski? Galdera horien oihartzuna badantzet bazterretan.

Eta neure erantzuna, Baionan entzundakoa berriro finkatuta, ez dut luzatuko ez disimulatuko: «etnia» hitza erantsi beharra dago; zeren-eta beste herrien NORTASUNA eta HIZKUNTZ-BEREZITASUNA hiltzeko joera, ez baita ekonomi-molde edo giro honi edo hari itsatsirik, ekonomi-molde eta giro GUZTIETATIK AT baizik. Etni-arazorik ez duten herri zapalduak badaude: Portugalen, Arabian, Grezian. Herri-zapalketa guztiak ez dira beti etnikoak. Nahiz, alderantziz, etni-zapalkuntzarik gehienetan etnia zapaldua ekonomiarik eta politikaren mailan ERE zapalduak egon ohi bada ere (ketxwattarrak, maya-kixetarrak, bretonak, kurdotarrak).

Honi buruzko galdera bat egin zaio, hain zuzen, Guy Héraud irakasleari. Berariaz eta argi bila egin, egin zaion bezalatsu emango dut hemen: «Batzen ustez, ekonomiak sortu du nazioa. Burgesiak sortutako merkatu-batasunak ekarri omen du nazioaren izana, eta ondorengo nazioetasuna eta abertzaletasuna. Sozialismoaren aldeko burrukan, hortaz, burgesiaren kontra jotzeko eta sozialista iraultza burutzean, etni-zapalketak eta inperialismoa batera irauingiko dira. Etni-zapalketa burgesiaren ekarri zuen; eta burgesia uzkailean, beraz, etni-zapalkuntzak oro ere bukatuko dira. Nazio-burruka klase-burrukaren aldia bat baizik ez da. Zer deritazazu zuk, Héraud jauna, teoria honi?». Horreraino, beraz, galdera.

Guy Héraud-en erantzuna ez da batere luzatu: «Teoria hori faltsutatzat daukat» esan du. «Burgesiarrastorik ez dagoen erresumetan ere —erantsi du, anitz argitapenez funtsatuz— badaude etni-arazoak eta kultur-zapalkuntzak; eta, sustraian, bestea (beste gisa eta bestelakotasunean) ukatu-nahi berberak mamitzen ditu jokabideak Mendebaldean eta Ekialdean».

Xehetasun anitz eman du, gorago esan dudana bezala; eta etni-arazoari buruz dauden jokabide-desberdintasunak aztertu ditu xeheki. Dena hemen osoki azaltzerik ez dago.

Guy Héraud-en iritziz hitz gutxitara biltzekotan, nahiz klasearen eta etniaren OSOTASUNA («globalité» esan du frantsesez) honetan eta hartan antzekoa izan, klaseen eta etniaren arteko desberdintasunak sakonki dira oso, bai gaurko egoerari buruz bai etorkizunari buruz; etahonetxek azal dezake ongienik beharbada politika eta ekonomi-sistemetatik at ere kultur-inperialismoa eta etni-desberdinekiko herra horiek bizirik egotea.

Beste hitz batez esateko: Héraud irakaslea ez da monista agertu, PLURALISTA baizik. Héraud irakasleak ez du, politika arazo guztien funtsean, problema bakar bat somatzeko, kapitalismoarena. Etni-arazoak badu, haren ustez, ekonomi-

-moldaketaren eta burrukaren mailakoa EZ DEN sustrai bat; eta, hortaz, nik berriki Gorka Knörri eman nion erantzun-mota berbera eman digu Baionan.

Jakina: gaur Hegoaldean dagoen giroa ezagututa, hau esatea eta zenbaiten artean «superado» eta «burgués» agertzea gauza bera da. Badakit, eta ez atzo erreparatua. Baina horrela gerta dadin beldurrak ez nau neure iritzitik izpi batez ere aldaratuko. Egia eta moda gutxitan baitira elkarrekin joaten, eta nik, gaurkoan Hérauden irakaspénak gidari, lehenengoa zerbitzatu nahi bainuke.

Guy Héraud jakintsuak etniaren BEREZITASUNA defenditu du; etniaren zertasuna, funtsa eta errotikako autoktonia; eta proposatu zaion sasi-azalpen ximple eta dogmakoiaren faltsukeria salatu du deplauki.

Hots, egia hori, eta beste anitz, azken bi mendeetan temakor, integrista eta fanatiko bihurtu zaigun herri zoritxarreko honetan esan behar da: atsekabe gertatuagatik ere, argi eta garbi mintzatu behar da.

Etni-arazoa eta klase-arazoa BI arazo dira, ez bakar bat; ez bata bestearen «fase» bat, eta ez horrelakorik ezer. Burgesia desjabeturik ere, etni-arazoak egon daitezke; eta etni-arazoa konpondurik ere, klase-arazo gaitzak egon daitezke. Gertaera ezagun eta ezin-ukatzeko hau gogorazi du Héraud jauna Baionan; eta hori eskolastika zahar edo berriekin nola ezkon ote daitekeen, ez da batere ene afera, eskolastikoena baizik. Hor konpon berak! Gertatzen dena, gertatu egiten da;

eta gertatzen denaren arabera aldatu behar dira sinesteak eta ideiak, eta ez alderantziz gertaerak ideien eta dogmen arabera faltsutu eta izkutatu. Dogmakoiaren joera hori ausarki salatu zuen Sartrek aspaldian («La Critique de la Raison Dialectique»).

Modako fededunak sutan jarriko dira lerro hauek hauek irakurtzean. Baina amorrazio horiek ez dira gaurkoak. Pairatuak ditut. Eta agian libratuko da gure herria guruzatu berriogandik! Ezin hobekiago azaltzen zuen dogmakoiaren jokabide hori Bertrand Russell zientzi-gizon bikiak 1947an; eta neure egingo ditut haren hitz hilezkorak: «Los sistemas dogmáticos presentan otras dos desventajas, a saber: implicar FALSAS CREENCIAS sobre cuestiones de hecho práctica; mente importantes; y suscitar la VIOLENTA HOSTILIDAD de quienes no comparten EL FANATISMO en cuestión...» Bazekien harek, bai, fanatismoa zer den.

Baina guk, euskaldunok, gaitz hori bertagotik ezagutuko ez ote dugun beldur naiz.

Gure kondairaren ohore den Tuterako erlijio-pluralismo eder haren izpiritua, aspaldian suntsitu bide zen gure artean, ondikotz; eta haren ordez, fanatismoa dugu nagusi han eta hemen, behin eta berriaz gailen. irakurleak dakien herrian bezalaxe.

Zorionak, beraz, Guy Héraud jauna, egia jator gogorazi diguzulako. Euskaldun pluralisten izenean, mila esker anitz!

LARRESORO

OSTEGUN IZAN ZEN GIZONA

Izen motz bizi batek liburu oso batek baiño gehiago balio du askotan jendeari pentsaerazteko. Izen-buru politik aurkitu ohi dira filmetan, bai baitakite zabaltzaileek hortik asten dela diruaren emana.

Ikus esate baterako «Otzetik etorritako gizona» (zer nolako «otza» daiteke? Besterik gabe, zinera joateko gogoia sortzen zaizu). «Desira izeneko tranbe bat» (eta «desira», deseoa duzu barrenen begiz jotzeko). «Zaldi zeritzan gizona» (zer gizon klase ote da?). «Sekulan izan ez zen gizona», eta abar. Izen bitxi horietako zenbait etor ditezke Chesterton-en «Ostegun izan zen gizona» nobela famatutik. Hau zaharra goa baita, esandakoen taxukoa eta polita, tentagarria.

Gizona ostegun? Zer nahasketa da hau? Irakurri egin behar, jakingo badugu. Batetik farregurea ematen du izen horrek, erokeria dirudi. Irakurri ahalean, eta areago irakurritakoa, badakigu, ez dela txorakeria; Chesterton-ek «zerbait» adierazi nahi digula, garrantzizko «zer» bat, izkutua, sakona, amets antzeko gertaera eta jostaketaren itxurapean.

Pio Barojari asko gustatzen omen zitzaion «Ostegun izan zen gizona». Ez dakit non irakurri dudana hau, baiña bete-betean sinesten dut. Zazpi gizon dira, zazpi. Munduan aurki ditezken trebe, bizkor, maltzur, arriskutsuenak. Eta gainera anarkismoaren zuzendaritza nagusia eskuetan dutenak. Bakoitzi aste-ko egun baten izena damaiote. Hau «Astelen» duzu; bestea, «Astearte»; hirugarrena, «Asteazken»... Eta arrigarriena dena. Ustezko anarkista buru horietako batzuk (ala guztiak?) poliziak dira, alajaiña. Poliki poliki enteratzen gara «Astearte» (Gogol polakoa alegia) polizi dela, eta «Ostiral» (Worms irakaslea) ere polizi dela. Besteak zer ote dira?

—Zuk ba ahal zenekien Gogol guretzakoa zenik?

—Nik? Ez alegia —esan zuen, arriturik, Syme-k. Zuk bai ala?

—Eta hiru giñela pentsatzea. Hiru zazpi artean borroka-numero ona da. Hiru polizi giñela jakin izan bagendu...

Gerora ikasten dugu Dr. Bull bera, «Larunbat», polizitekoa zela. Nork esan behar? Lau hiruren kontra. Bazen ordea polizi gehiagorik ere. «Asteazken», eta «Astelen».

Filosofia liburuak dugu, polizi nobela hainbat, «Ostegun izan zen gizona». Izan ere, zer da, zein da

«lgande»? Gizon gizen, aurpegi zabal bildurgarria, Buruzagia, gizona ote zen? Syme Scotland Yard-eko bere lanbide berrian artu zuenak ez ahal zuen menturaz «lgandaren antza? Esan izan den bezala, nobela hontan ez dago gaizkilerik, ez baitago gaizki-egirik. Bi ahal, bi indar etsai, baiñan errugabe, txintxo, ia elkar maitatuaz, borrokan ari dira elkarrekin. Politika nobela da «Ostegun izan zen gizona». Bai-tarrak eta ez-tarrak gudukatzen dira zerbaite billa, garbiri jakiteke zer den billatzen duten hori. «Besteri» nahi dute, «besterik» izkutu, illun bat.

Politika obra bat da Schiller-en «Guillermo Tell» ere, Suizako giroz jantzia. Herri zapaldu batek kateak eten nahi ditu askatasuna lortzeko. Herri borroka da. Herria bera ari da hortan. Baiña borrokak artzen du gorputz Guillermo Tell-engan, hau herriaren irudia, ispillua, izpiritua egiten delarik. Salbatzen du semea eta salbatzen du herria. Il-tzailearekin elkartu gabe ordea, ez baitu onartzen odol-ixurtzailearen jokaera.

Eugenio d'Ors-ek «Guillermo Tell» izendun drama bat idatzi zuen Schiller-enari erantzun gisa. Ors-en arauaz, ez askatzaillea ez zapatzaillea ez dira ongi jabetzen beren ekintzaren zentzuaz eta ondoreetaz. Alderantziz, azpiko gora ipiñi omen zuen Schiller-ena, matxinada garaillean nagusikeriaren alabeharra salatuaz. Oker ez bano, ez baitut bistan, honoko itz hauekin bukatzen da: «Ez dakigu ezer. Sekulan ez dakigu ezer».

Churchill-ek behin esana da herri baten politikaz zerbaiz jakitea gauza gaitza dela eta herri-arte-ko politikaz zerbaiz jakitea berriz, litekeenik gaitzena. Eta beste behin, etsaiak ez direla betiko, ez adiskideak ere, gure interesak bakarra direla betiko. Izan ere, denborak aldatzen dira, problema berriak sortzen, lehengo griñak italtzen. Jendeak ez du erabakitzen gehienetan. Giroak, inguruak, jatorriak, eziketak, bizimoduak eragin gaitza dute giza izpirituan. Gauzen eriatributasuna ikusten da, gizon guzieki behar den neurrigabe-errukia nabarmenduaz. Ez diot hau iñor zuritu, gutxiago zurikatu, asmoz, baizik egia bere osotasunean ikusi gogoz. Pentsa, adibidez, Alemaniaren gertatuaz Hitler-garaian. Jar dedilla norbera haien tokian. Goi-koek pakea bazioten, denak pakezale, gerra bazioten, denak gerra-

ESPETXEAK

Espetxeek eskainitako alde dugu «Hechos y Dichos»-en maiatzeko zenbakia. Beste idazlan batzuen artean Antonio Beristaini egindako elkarrizketa dakar berton. Unibertsidade askotan izan da irakasle: Deuston, Valladoliden, Madrillen, Oviedon. Gaureragun Donostiakoan aurkitzen da. Batzar askotan parte artu du. Europako espetxe asko ikusi du. Bai espetxeratuekin eta bai hauen zaintzaileekin asko itzezin du.

Gauza lotsagarri asko ikusi duela esaten digu. Adibidez, 16 urteko mutikoaren egoera lotsagarria: 40 egun gela txiki batean, bakarrik, inorekin itzezin gabe, ezer irakurri gabe, zigarrorik erre gabe, eseritzeko aukirik gabe, berogarririk gabe. Edo beste lotsatsi harena: egin beharrezko «inkai» guztiak besteren aurrean egin behar izaten zituen. Edo izkuntzarik ez zekien erbesteko langile harena. Edo emaztearekin eta seme-alabekin minutu batzuk besterik ezin itzezin zuen aita harena: astean edo ilean minutu batzuk eta bera bi sarealdiren tartean zaintzailea zutelarik. Eta legezizonarekin itzezin nahi zuenean ere zaintzailearen aurrean egin behar izaten zuen.

Espetxeratua ez dela pertsona bezala artzen, gauza bezala baizik, dio. Arrigarria dela Elizaren jokabidea ere, aitortzen du. Hontaz itzaldi eta gotzai-agiri gutxi ezagutzen duela esaten du. Ez dela Elizak Ebanjelioak aipatzen dituen espetxeratua behar bainat mintzatzen, dio.

Zoritxarrez egia aundia, noski. Arazo asko aipatzen du Elizak, baina hontaz oso gutxitan edo agian behin ere ez zaigu mintzatzen. «Vida Nueva»k maiatzaren 14ekoan dioenez izan da bai 352k izenpetutako eskutitz bat. Baina ez dirudi Gotzaiak aintzakotzat artu dutenik.

Ahaztu bazaigu ere espetxeratua pertsona da. Lehenbai lehen giza eskubid eguztien jabe izan behar duen pertsona. Ahal denik azkarren berriro gizarteantxertatu eta itsatis behar duen pertsona.

Espetxeak zigortegi baino gehiago sendategi izan behar du. Ez litzazkioke espetxeratuari, lanerako, lan-sarirako, seguru-erako, oporraldiarako eta familiako arremanetarako eskubideak kendu behar. Eskubide hoiek aitortzen dizkien leku gutxi da munduan.

Oso motz aurkitzen dira espetxeratua leku askotan. Ez dute behar bezalako gelarik, janik, lanik, jolastegirik, arremanik. Ez dira gutxi, bizitzaz naskaturik beren burua iltzen dutenak. Barruan sartzen dituzten ia gazte denak bi urterako aragikeriara eta likiskeriara behartzen dituzte lehenik daudenek. Askok dira burutik nahasten direnak. Askok gaitxotzen direnak.

Benetan lotsagarria da gizarteak espetxeratuekin egiten duena. Ez dezakegu honela jarrai. Gizartearentzat arriskugarri diren gizon-emakume hoientzat zerbaiz egokiagorik sumatu beharrean gaude.

Gizarteak ahal duen denborarik gutxienean askatasunik gabe edukitzeak eginkizuna du. Ahal duen azkarren kaleratzeko eginkizuna. Bitartean pertsona bezala erabiltzeko eginkizuna.

Erantzunkizun ikaragarria dugu.

ZERUKO ARGIA

Zuzenadaria:
MIREN JONE AZURZA

ARISTEGIETA

Nafarroa-Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak argitaratua (Kale Nagusia, 50-1.º Burlada-Pamplona).
Donostia: Okendo, 22
Tel. 42 66 66

ARPIDE SARIA:

Barruan	300 pezeta
Korreo batasune-tako errietan	350 pezeta
Atzerrietako beste errietan	370 pezeta
Aldez	Aurrez galdetu
Salmetan (ale bakoitza)	7 pezeta

Irakokola:
«Gráficas Navasas»
A. Adoain, 1 IRUIÑEA
D. L.: NA. 80-1963

EGUN EGUNEKOA

Batasuna da, hain zuzen, euskaldunen gogoan mementut honetan dagoen asmo bakarra.

Batasuna lortu nahi dugu bai, mila aldiz aipaturiko euskaldunen batasuna.

Halabainan, hori esatea ez da aski, hori denok badakigu, kakoa hau da: nola egin.

Hortarako errealismo apur bat behar dugu. Orain ez dago batasunik eta bi egun-etan ez dugu benetako batasun bat egingo. Deus baino lehen batasunaren oinarriak behar dira egin, eta gaurko lehenbiziko oinarria hau da: euskaldun zein den eta zein ez den berezi.

ren alde. Nor errudun? Nork arria botatzeko gai?

Konpontzeko eta batzeko baiño ixurriago eta emanagoak gara ezta-baidarako eta asererrako. Hauxe bai politika itsua. Elkartzeko ahalmek indartzea komeni da, aitzitik. Lagunak ugalteza. Ona eta zuzentasuna datozen lekutik datozela begi argiz artzea. Euskal bizitegia behar dugu, ez Euskal illeria. Egungo gaitza egun senda dedilla. Bi har lanik aski izango dugu-ta bihar-koekin.

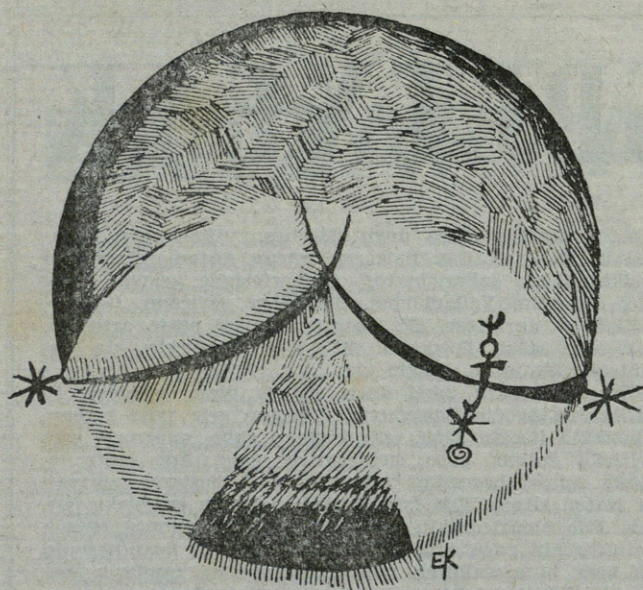
Nafarroako Forudun Diputazioa hor dago tente, zorionean, bereari eusteko, euskerari buruz ere. Orain gutxi, euskeraren aldeko erabaki ederra artu du. Osasuna eta erakutsia Nafarroatik datozkigu. Txalo gogor nafar agintariei. Bide hortatik Nafarroak ez du ezer galtzerik. Aberatsagoa eta mardulagoa bihurtzen da. Nafarroa nafarroagoa,

bere jenio eta nortasun eta historiari dagokionez. Bataiotan jaioberriak, eztaietan ezkoberriak eta illetetan ilberriak izan nahi duten horietakoak ez gaituzu. Ospea ongileari beti, eta bihotz barren-barrendik sendeide delarik.

Anitz aldez bizia billakatzen da asma-lan guztiak baiño arrigarri eta oparagoa. Filmek bezala, ustegabe-ko gertakariak dakartzkigu. Amil-tegi latzak paradisuan. Larrosa ezeak basamortuan.

Zein da egiazki anarkista eta zein polizi? Non da askatzaillea eta non zapatzaillea? Askotan ez dakigu ezer. Buruz eta zuhurtasunez, ernai eta eskuzeal ibilli behar. Baldin honela bagabiltza Euskal-herria gerta daiteke «Otzetik etorri zen herria» eta «lgande izango den herria» ere.

I. BUJANDA

BERRIAK ETA ZAHARRAK

Donapaleun sortua da kanta talde berri bat. "Nekez ari" deritza talde berri honi eta hamairu lagunak osatzen du. Lehen aurkezpena maiatzaren 31an, egiteko zen, Asentzio egunez, Garat izeneko trinketean. Jarrai aitzina!

● Nafarroan sortua da "Euskal Dantzari Biltzarraren" batzorde bat, Nafarroako dantza talde guztiak elkartu asmoz, eta ondorioz, Nafarroako taldeak ere Euskal Herriko Dantzari Biltzarraren barruan sar daitezten.

Hogeita hamabosten bat dantza talde omen dago Nafarroan, eta dagoeneko hemeretziak onartu du elkarte berri hori. Iruñeko seik eta honako herri hautako hamairuk, hots, Arizkun, Puente la Reina, Tafalla, Lizarra, Cintruénigo, Altsasua, Etxarri-Aranatz, Urdiain, Aoiz, Cortes, Uztama, Bera eta Ituren herriek.

● Atzeratua izan da maiatzaren eratzeko zen Olaeta Taldearen dantzaldia. Oraindik egunik aipatu ez den arren, udazkenean eratuko omen dira Segundo Olaeta zenaren omeneko saioak.

● Ekainaren 28an, eratuko da Portugaleten bertako "Gaurko Gazteak" deritzan elkarteak antolatutako Euskal Kanta Berri Lehiaketa. Izena emateko epea bukatua da maiatzaren 15ean, eta guztira hogeita hamasei kantari dira lehiaket ahonetan parte hartuko dutenak.

● Uztailaren 29an, eratuko da berriz II Olaztiar Kanta Lehiaketa. Edozein kantarik parte har dezake, hasi nahiz guztiz ezaguna izan, euskaraz zein beste edozein hizkuntzatan kantatuz. Izenak emateko azken epea ekainaren 9an, amaituko da.

● Erretereria namaitu zen zenbait egunen buruan eratu den Musikaste delakoa. Benetan interesgarri izan omen da, eta merezia zuen nonbait, egunkarietako TVE delakoak eman dioten aipamen eta gorlpen ugaria.

Gu, noski, gaizto samarrak gara eta, Erretereriako Musikaste hori gutiatsi gabe, ez eta gutiagorik ere, zera dator-kigu burura: Hizkuntzaren beharrik ez duten euskal arlo eta agerpidetegi zergatik egiten ote diote horrenbeste zurikeria?

● Andu Lertxundi (Haur heziketaz) eta Mikel Urkolari (Haur psikologiak) debekatu egin dizkiete Eibarren emateko ziren hitzaldiak. Gipuzkoako "Urrezko Luma" eta Magisterio delako maisu izateaz bide da nahiko garantia hontaz eta hartaz hitzegiteko. Behar bada egia da erdal esakerak dioena: Tximinoa zeta zjantzi arren...

● Baionako "Euskal Kulturaren Alde" erakundeak jakinarazi digunez, aurtengo AGIRRE SARIA Orixeren "Jainkoaren billa" liburuari eman zaio. Harrez gainera ohorezko aipamena egitea ere erabaki omen dute, Jaime Kerexetaren "Alkartasun Barria" liburua.

UDAKO EUSKAL IKASTAROA

Bizkaiko Elizbarrutiko Irakaskintza Batzordearen laguntzapean, eta "R. M. Azkue" Seminario-Ikastetxe euskara irakasleek eraturik, prestatuak dira dagoeneko uztailaren 2tik, 14era. Derion izanen diren IV Udako Euskal Ikastaroak.

Honako ikastaro hiru mailatan izanen dira, hone-latsu: A) Lehen mailan: Morfologia eta Joskera. Aditza. Literatura, testu azterketa. B) Bigarren mailan: Morfologia eta Joskera. Aditza. Literatura, testu azterketa. D) Hirugarren mailan: Morfologia eta Joskera. Aditza, konparatua eta baturantzeko jokabideak. Gaurko Literatura.

Ikastaro hauei dagokien programan hitzez hitz irakur dezakegunez: Euskara dakienak eta euskarazko lanik argitaratu ez dabena bakarrik onartuko ditugu. Irugarren mailako ikastaroa ondo amaitu dagienei Diploma bat emongo jake.

Ikastaro oneitako irakaste jokabideak onelan eskatzen deuskuen azkero, orain arte ikastaroren bat emen egin daben ikasleak et euskara irakasten diarduenak onartuko ditugu, batez bere. Ikastaro oneitakoren bat egin nai dozuena, Seminario-Ikastetxera bialdu egizuez zuen izen-abizenak eta zuzenbidea. Ekainaren 15a baino leen bialdu bear dituzue.

Matrikula: 1500 peseta izango da artuko dituzuen eskola ta material guztiakaitik ordaindu berako dozuena. Bizkaiko Elizbarrutiko Irakaskintza Batzordeak beka batzuk sortu ditu diru arloan urri aurkitu daitezzen ikasleentzat.

Pentsinoa: Ikastaroak internaduan edo erdi-internaduan egin daitezke. Internaduan, eguneroko pentsinoa 160 peseta izango da. Erdi-internaduan, bazkaria 75 peseta.

Oarra: Ikastaroetara lenengoz datozen ikasleak azterketa bat egin bear izango dabe aurretiaz.

ZORIONEKO BILINGUISMOA

Yon Echarri kazetaria hasi zaigu Donostiako LA VOZ DE ESPAÑA egunkarian "La Semana Guipuzcoana" deritzan sail bat osatzen. Bertan ematen digu Gipuzkoan barrena asteren buruan eratu diren gertakizunak. Behar bada beti ez du gure ustetan

asmatzen, baina hori "familia onenetan" gertatzen den gauza da, eta txarrenean ere, ez diogu oraingoz "borondate" onik ukatuko.

Aurreko alpamen batetan, berriz, haur-ketekesia bi hizkuntzatan egin behar genukeela proposatu zigun. Herriak elkartu beharra bait du Jainkoarengan eta elkarrekin errezatu.

Orain modatan dago, nonbait, zorioneko bilinguismo hori, eta neri, egia esan sasi-bilinguismo zale hoiek barre-gura ematen didate, barre egin hobe bait da negarrari ekin baino. Izan ere, euskal kulturak deraman hildoan aspaldi gainditu genituen iritzi ustelak, egundainoko asmakizun bitxi bezala eskaintzen datozkigu.

Lehen ere ezagutzen ditugu esperientzia hoik, oraindik ez dela asko zenbaitek eraturiko bi-hizkuntzako jendaurreko elkarriketak lekuko. Bi-hizkuntzako elkarriketa... bego. Baina, zer hizkuntzatan? Berdintsu orain, antza, zorioneko bi-hizkuntzako haur-ketekesia horrekin.

Euskara ez omen da beharrezko euskal kulturagintzan... Herria, egun, nahiz eta "zoritarrez", bi-hizkuntzako omen da, gainera, eta guztiei erantzun behar omen zaie. Daite-keena noski, guztiei erantzun behar hori, baina ene apaltasunean haxe esan nahi nuke: Ez dela egia Herria bi hizkuntzako denik. Ez, eta mila bider ez! Euskal Herriko bilinguismoa besterik da, hots, jende multzo batek bi hizkuntza dakizki, eta beste batek bat bakarrik. Ez dakizkigula orain azken hoik afankerietan etor! Lehenik ikas dezatela bigarrena eta gero... gerokoak. Artean, utz baketan!

EUSKAL IZENDEGIA

Berriz ere Jose Mari Satrustegi euskaltzain jaunarekin hitzegiteko aukera izan dugu telefonoz. Urdiaingo "Aitziber" dantza taldea eta "Euskal Izendegiaz" Eibarren eman behar zuen hitzaldia zirela eta, mizpahiru alditan ihardun dugu elkarrekin.

Honelaxe jakin izan dugu Euskaltzaindiko batzorde bat Madrileko "Dirección General de Registros" delakoan egon berri dela, Euskaltzaindiaren aginduz Satrustegik berak moldatu zuen "Euskal Izendegia" deritzan izen bilduma aurkeztuz.

Maiatzaren 16an, Errejistrotako Zuzendari Nagusi den Escriva jaunarekin pertsonalki hitzegiteko aukera izan zuten. Escriva jaunak arretaz hartu omen zuen euskal izen-dagokien arazo hau, eta aitortu ere aitortu zuen, katalunyar izendegiaz zertxobait dakiten artean, euskal izendegiaz ez dakitela tutik ere, eta askotan, erabat galduek aurkitzen omen dira euskal izenen erabakitzean. Honetaz, Escriva jaunak biziki eskertu zuen Euskaltzaindiaren izenez harako batzordeak eskaini zion laguntza.

Geroztik jakin dugu arlo honetaz beste bi berri. Bat, Juan Bautista Merino euskaltzain laguntzaileak, Jose Luis Lizundia idazkari ordezkioak eta Jose Mari Satrustegik berak osatzen zutela aipatu dugun Euskaltzaindiaren ordezkio batzorde hori.

Bi, "La Vasconia" Banketxeak Durangoko Liburu Azokan azaldu zituen 50.000 aleetatik, 43.000 zabalduak direla dagoeneko. Zazpi hilabateren buruan egundainoko harrera izan du, beraz, Euskal Izendegi berriak.

BERANDUTXO BAINA...

Aspaldiko arazo batez dator-kigu orain Nafarroako irakurle bat. Irakurle, diogu, nahiz eta behar bada izan ez, otsailean aipatu genuen berri bat zuzendu nahiz bait dator-kigu maiatzean. Hala ere, hona hemen haren gutun, a hitzez hitz, behar den legez, laburregi ez bada ere:

Amatiño jaunari:
DIARIO DE NAVARRA egunkariak (1973-25-I, 10. garren orrialdean) eta PRINCIPE DE VIANA euskal aldizkariak (1973ko. Otsaillean), Eratsungo gurasoei "Premin Ixurkok" egindako karta irikia argitaratu zuten.

Nere erritar eta euskarazale bikañak olaxe zion: "Horko maisu jaunak, familia bakoitzari, karta bat egin OMEN dizue, aurrei etxetan euskaraz ez egiteko eskatuaz..." eta bukaeran olaxe zion: "Mintza bedi dabal-luze afera honetaz, Oreja Maisu Jauna. Bere zeregina duenez gero".

Nundik et anola ez dakit, "Amatiño" jaunak ZERUKO ARGIAN (1973-Otsaila, 4. garren orrialdean), ni Eratsungo maisua naizela uste izan du eta ari bota bearrak neri botatzen dizkit.

Goragarria da bere arreta eta bere uste onaren kezkarik ez da, bafio oraingoa malluak ez du bere iltzean jo. Ni ere maisua naiz Errazkian jaioa, eta Uitzin bizi naz. Nafarroako Diputazioak aukeratu, euskeran aldeko lanetan leporaño sartua naiz. Ortara "Premin Ixurkak" jotzen du: "Mintza bedi Oreja Maisu jauna. ere zeregina duenez gero" esatean.

Gauzkeroz, "Amatiño" jaunak eta bere irakurleak sumatuko zuten ez naizela Eratsungo maisua, nere "Uskara" eta euskal sena ez ditudala galduek eta gai ontan oso ta bestebat da nere jokera.

Biotzetik. Ioseba Mikel Oreja. Uitzin, 1973ko. Orrillaren 11an.

Beraz, gutun honetatik honako hiru puntuok atera ditzakegu aski garbi: 1-Guk aipatu bezala, Eratsungo maisuak karta bat egin OMEN ziela gurasoei etxean euskaraz ez zezaten hitzegi. 2.—Karta lotsagarri horren salatzaile Premin Ixurko izan zela. 3.—Premin Oreja Maisuari arazo hartaz mitzo zedila eskatu ziola.

Eta, ondorioz, gure okerra honetan datza, hau da, Premin Ixurkok Oreja jaunaren izena aipatzen zuela, bai eta kontuak eskatu ere, baina ez Eratsungo maisua zenez gero (bekataria, alegia), Diputazioko arduradun bezala baizik (epallaria). Ez da, ez, berdin, ez eta asko ere, "Amatiño" kaskajoari gerta dakion.

Eta, polizi-nobelean bezala, honako kezka honekin gertatzen gara... nor arazo da orduan Eratsungo maisua? Idatzien zuen ala ez harako gutuna? Mintza bedi, zabal-luze, afera honetaz, Oreja jauna.

ATZERATUAK DIRELA ETA

Maiatzean ospatu dugu Atzeratuen Eguna. Egunkari, kazeta eta aldizkari guztiek arras aipatu dute gure atzeratu eta mokoleen arazoa, eta ezin inolaz ere uka aipamen hauen garrantzi eta ondorioz, jende orok jakin bait dezake horrela urteren barruan "izkuturik" dauden gizakio horien berri.

Atzeratuek badute, noski, berei propio dagokien tratamendua, eta ohizko tratamendu orokor horren barruan euskal sendietako atzeratuek badute —lehendanik besterik ez balute erekontuta nhartu beharrezko beste berezitasun bat,

hau da, hizkuntza, familia mintzo den euskara, alegia. Honetaz, lehen ere nahiko zailtasun aurkitzen dutela gizakioek beren inguruan eta, zientzia gizon bat baino gehiago euskararen etsai azaldu izan da, gurasoei etxen erdaraz hitzegi dezaaten eskatuz.

Nik neuk ez dakit arlo honetaz ezer guti baino, baina, hala ere, ezagutzen dudun kasu bat azaldu nahi nuke. Izan ere, atzeratu hoitako bat haur bat baino ez zela, medikua-gana eraman zuten guhasoek, eta beste zenbait aholkuren artean haxe esan zien sendagile jakitunak: "Hobe duzue haurrari hizkuntza batez baino ez hitzegi, errazago izan dakion". Eta hau ez zitzaigun atzo goizean gertatu, orain hogeitaka urte baino. Ez dugu ba, arlo honetan behinik behin, aurrerapen handirik izan, ez halazanko!

Bizi bada, umetan ikusi zuen mokoloa andrea eginik erakutsiko nioke mediku argitsu hari. Hogeita hamar urte hurbil ditu eta ez ditu oraindik gurasoak ezagutzen. Jatekoa sartu eta ater aegin behar zaio, mundu ezjakin baten bizi da, ez du hitzik ere esaten, ez eta ulertzen, aberetxo errukarriena eta ahulena baino ezertxoago bailitzan. Eta ez, euskarak kalte egin diolako, ez horixe, zientziaren esanari jarraituz ez bait du sekula euskararik entzun, bere hiru anai-arrebek ez bezalaxe. Honelakoren bat entzun behar izanen genuke agian, gaur egun familia hori euskaraz mintzatuko balitz.

Mokoleen arazo honetaz sendagileek zuhurki mintzatu behar lukete. Ez da, zoritarrez, mokolo gizajo batzuen arazoa bakarrik, beren senide eta inguruko guztiena baizik. Mokoleen artean ere mailak dirateke, eta euskaldunak baino lehenago gizonak gara, baina ez dezagun euskalduntasunik sal ezertxoren trukez. Ez dakigula zenbait urteren buruan goraxeago aipatutakorik gerta. Kontutan izan euskaldunok ez gara horren aberatsak, aitzitik, nahiko mokolo eta atzeratuak gara gu ere gizarte espabilatu honetan.

URKIXOREN OMENEZ

Donostiatik jaso dugu Anuario del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo" deritzan aldizkariaren V alea, 1971 urtekoa alegia. Aldizkari honek oihuturik gauzka urte batetako atzerapenetara, baina oraingoa, antza, apurtxo bat beranduxeago azaldu zaigu.

Ale hau Julio de Urkixo zenaren omenetan moldatua da, haren jaiotzaren ehun urtebetetzean (1872-1972). Asmo honetan, A. ovar (Urkixo eta hizkuntzalaritza), L. Villasante (Urkixo eta Euskararen Batasuna), Lu Mitxelena (Urkixo eta RIEV) eta M. Lekuona (Urkixoren omenez Euskaltzainburu zelarik irakurri zuen agurra) jaunaren idazlanek osatzen dute lehen parte.

Bigarrena, berriz, A. Tovar, N. Ormaetxea "Orixe", M. Agud eta P. Irizar jaunaren azterketek osatzen dute. Azkenik, P. Urkizuk 1620an, lehen aldiz argitaratua eman zen "Tresora hirur lequayetakua Frantzea, Española eta Heskura" izeneko liburua eskaintzen digu. Liburuxka hau, XVII mendeko erlijio gairik erabiltzen ez duen bakarretakoa izateaz gainera, guztiz interesgarri da, sasoi hartako salerosketa eta merkatuko harremanen berri ematen digu-lako.

Hitzaurrea Manuel Agud jaunak egin da, eta batzaz beste, Urkixoren izpirituari jarrai dizaiogula proposatuz, Gipuzkoarako Unibertsitatea ahalik eta azkarren lortuz, Julio Urkixoren lana jarraituko due ngizona izendatuz (pertsona hori ba omen da, eta izenik aipatzen ez duen arren berehala antz eman diogu nori buruz ari den) eta "Anuario" aldizkaria honi denbora batetan RIEV delakoak izan zuen hildoan jarraiaraziz.

TOLOSAN AZKEN HITZA

Joan zen astean eman genuen Tolosa Sariaren berri. Mahaiburukoen iritzia ere hitzez hitz azaldu genuen, aurtengoz saria eman gabe uzten zela, alegia, aurrez jarraitako baldintzak bete ez zirelako batipat.

Emeterio Zaldibia, Joseba Intxausti eta Andu Lertxundi mahaiburukoak erregru bat egiten zieten antolatzaileei, hau da, ahalik eta azkarren berriz ere II Tolosa Saria azal zezatela, ikastoletako liburuen eza eta premia larria nolabait betetzen joan gaitezen.

Horrez gainera, mahaiburukoen erregrua diru-sariari dagokio ere, lehen eta bigarren sariketako ordainak bat egin ditzatela propio eskatu bait dute.

Dakigunez, antolatzaileek biziki onartu dute mahaiburukoek proposamendua, eta oso oker ez bageazu laster eman ahal izanen dugu II Tolosa Ikas-liburu Sariaren berri. Bedi Euskal Herri eta euskaldunen onetan.

● Tolosako Hamabostaldiko azokari buruz esan genituenek izan dute ondorioz. Esan ere esan bait genuen ETOR, KULSKA SORTA eta EUSKALTZANDIA argitaldaria ez zirela azokan azaldu, nahiz eta eratzaileren deia aurrez jaso izan.

Honetaz, Jose Luis Lizundia adiskideak —Euskaltzaindiko idazkari-ordezko denez gero— telefonoz hots egin digu, honako puntu hiru argitu asmoz: 1—Euskaltzaindiak Bilbatetik bidali zituela bere liburua, Donostiako Blascoe-ize-neko transportista batez. 2—Blascone-arduradunek hitza eman zutela larunbatean Tolosan utziko zituela. 3—Larunbatean eraman beharrean, astelehenean eraman zituela, alferrik alegia.

Enrike Ayerberekin hitzegiteko aukera ere izan dugu, elkarrekin egin behar izan bait dugu Eibarko Liburu Azokako libururen aukera. ETOReko zuzendariak esan didanez erabat lanpeturik ari zirela, Tolosako antolatzaileek jarritako epea amaitu omen zitzaie, eta geroztik, birritan Tolosara joan izan arren, ez zuten antolatzaileekin egoteko betatik izan.

● Igandean zortzi, hilaren 10ean alegia, urteroko haur idaz lehiaketa eratuko da Arraten Peli Aldazabal zenaren oroitzapenetan.

Aurteng oizaz lehiaketa hau, eratzen den hamaikagarrrena dugu, Eibarko Udaletxea eta "Euskera Lagunak" elkartea antolatzaile direlarik eta Andoni Idoiaga jaunaren zuzendaritzapean.

Ohi denez, idaz lehiaketa honetan 14 urte arteko edozei haur edo gaztetxok parte har dezake.

Aurrez izenik eman beharrik ere ez dago. Nahiko da Arraten azaltzea goizeko hamaikak aurretik.

Sariak, bet ibezala, oso onak: Bizikletak, haize eskopetak, liburuak, idaz-tresnak, bai eta txapela, kopa eta diru sariak onentxoentzat.

Diogun, azkenik, meza sandua goizeko hamarretan izanen dela eta ondoren "Kezka" dantza taldearen ekinaldia.

ITALIAN FAZISMOA Beste amorrazio mota batez TINKO

Gaizki dabilta neofazistak Italian. Italiako parlamentuak auzitara eramandu Almirante fazista berrien buruzagia. Oso Diputadu gutxi izan da Almiranteren aurka altxa ez dena, 60 bakarrik, eta asko berriz aurka altxa direnak: 484 diputadu.

Italian alderdi fazista bat sortzea eta zabaltzea debakaturik dago. Orixe eransten diote Almiranteri, fazista mugimendu edo partidu bat sortu duela nahiz eta itxurak besterik izan. Izan ere, Almiranteren alderdia ez da fazista deitzen, Italiako Sozial Mugimendua eta Eskui Aberrikoa baizik.

Baina itxurak egitea gauza bat da eta oso besterik realitatea. Alaz ere ihes biderik badu Almirante diputaduak. Izan ere Italian izan diren ekintza bortitzak ez ditu behin ere bere taldekoek egin dituztenik aitortu.

Alabaina, ez dut uste beste munduko gauzarik izango denik, ekintza bortitz orien egileen eta Almirante mugimenduaren artean loturak bilatzea. Ori, ordea, epailarien eskutetan dago.

Arazo au kristau demokratentzat arriskugarria da. Italiako Sozial Mugimendua desagitea erabakitzen bada, nroa joko dute mugimendu oni autarkia eman zieten bi miloi pertsonak? Auteskundetan zaila izango zaio kristau demokratia partiduari autarki oriek bereganatzea. Izan ere nola eman autarkia mugimendua desegin erazi duen kristau demokratia alderdiari? Ori ezinezko gauza da.

Mugimendu ori desegin eta, beste mugimendua sortuko da zalan-tzarik gabe. Eta beste mugimendu ori ez litzake biguinagoa izango. Bortitzak gogortuko litzake.

Fazismoari aurka egitea ondo da. Fazismoari aurka egiteko elkar-tzea ona da baina ez da aski. Aurka egiteko ez da aski parlamentuan elkartzea eta iritzia aurka ematea. Orrelako mugimendu bat ez da bati gogoia eman diola eta sortzen. Orrelako mugimendua batek realitatean ditu bere sustraiak. Egoeraren fruitu da beste gauza asko bezala orrelako fazista mugimendua.

Talde ori desagiteko egoera aldatu behar da, eta ori da, ain zuzen, Italiako kristau demokratia alderdia egin ezin duena. Sozial mailan politikak auzarta bat egin beharrean txepelkerietan erori da. Ekonomia sailan ere azkunde sendo bat ezin du lortu. Aldaketa sakon ez izan arren kristau demokratek ezin dituzte erdi mailako aldaketak ere egin erazi.

Orregatik, Italian, fazista mugimenduak orrenbeste problema sortzea ez da arritzekoa.

PETROLEO ARAZOA

SHA ENPERADOREA IRAULTZAILE?

Itxuraz berri pozgarri da. Estatu bat bere lurraren eta lurreko aberastasunen jabe egiten ikusteak badu alderdi on eta pozgarririk. Irango Estaduak, inguru autan aibat aipatzen den Sha enperadorea buruzagi duen estaduak, petroleoa bereganatu du. Orain arte, erbesteko elkar-teen eskutetan zegoen Irango petroleoa. Aurrerantzean Irango Estadua eskutetan geldituko da.

Gauzak orrela adieraziz iraultzaile ekintza bat egin duela dirudi. Zenbait estadutako buruzagiek inperialisten aurka dihardutela adierazteko petroleoa nazionalizatuko dutela agindu dute. Esaten dutenaren lekuko Lybiako Khadafi lehendakaria daukagu. Eta orrelako gauzaren bat entzuten denean, izparrengiek ots eta zarata ateratzen dute. Baina, oraingo onetan, arritzekoa da benetan, ez dute ezer askorik esan.

Zer gertatzen daba? Iranek bereganatuaren petroleoa elkarte inperialistek ez dutela ondamendi andirik edo ikaragarriak izan. Lehenik Iranek bereganatze ori ordaindu egin beharko du. Bigarreniki eta au da garrantzizkoenetakoa, ogei bat urtetan petroleo elkarteak nahiko petroleo izango du. Elkarteak eskubide osoa du behar duen petroleoa eskatzeko eta Iranek emateko obligazioa berriz. Petroleoaren sal neurria ere berezia izango da elkartearentzat.

Beraz, petroleo elkarteak ez da ain gaizki gelditu. Nahi duenean petroleoa izango du eta gainera merke erosiko du. Egia esan, ez du lehengo irabazirik izango, baina ogei bat urtetan lehengo baino tikiagoa izan arren irabazi segurua izango du. Izan ere, gaur egun petroleo elkarte inperialistek duten beldurrik andiena petroleo gabe gelditzea da. Zihurtasunik ez dute petroleorik izango duten ala batere gabe geldituko diren. Iranen lehen petroleoaren jabe zen elkarteak petroleoa aldi luzean izango du.

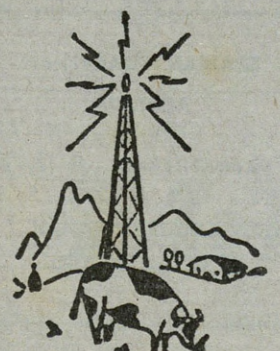
Orixe da nere iritiz jokatzeko jakitea. Dena nahi izaten duenak askotan ezer gabe gelditzen da. Askoz obe erdiarekin gelditzea, erdi ori eskutetan izanik. Orixe egin du elkarte orrek.

Beraz Shak egin duena ez da iraultzailea? Ez eta gutiagorik ere. Inperialista interesei ez die egurrik eman. Petroleoa bereganatu du baina baldintza asko beteaz. Bereganatze ori, benetan erdipurdikoa da. Ezin zitekeen bestela izan, Sha enperadoreak ekintza iraultzaile bat egitea miraria litzake. Gaurko egiturei iraun erazi behar die agintaritzan jarraitu nahi badu behintzat. Inperialisten aurka gogor altxaz gero bereak egingo luke.

J. E.

Donosti'ko Erri-Etxe'ko Aurrerki Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikai
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru aurreratzeari
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira Joan etorriak

Baserriaren alde

LA CASA DEL CAFE

Juan Irujo

San Marcial, 19 - Urrut. 413801
Donostia

"E xabrupto" hasi behar nuke artikulu hau.

Ez, ordea, arraiokierarik beste inoren kontra esateko. Geure buruaren kontra, euskaldungoaren alde zerbait edo anitz egin nahi gendukeenen kontra. Denbora gutxiaren barruan, ezagutzen ditudan gizon gazte argienekin eta sutsuekin mintzatu naiz. Euskaldungoaren egoer aeta herrigintzaren moxtasuna izan dugu mintzagai. Eta nere hasierako "ex abrupto" horren sorrera hemendik dator: lagunarteko hizketa argi, garbi eta leialetan zera, eguzkiaren su argitsua eguerdian ateratzen den baino argi eta garbiago, agertzen dela gure arrazoiaren eta kontzientziaren aurrean. Zera, hau baino ez da: euskal-herrigintza egin nahi dugun oro, gaurregun, nora goazen ez dakigula gabiltzala.

Hara, "herrigintza" hitzez, irakurtzaileak asmatzen du, noski, herriaren dinamika osoa adierazi nahi dudala. Eta "herriaren dinamika osoa" zer esan nahi duen, igertzen eta asmatzen ez dakienak, aurrera irakurtzen jarrai ez badeza, ez du eze galduko, irabazteko ere lain ez delako.

Badakit aste honetan Bilbon, nere aspaldiko Unibertsitate komertzialean, ospatu den simposioaz idatzi behar dudala. Nola ez, non eta Bilbon, "Eskualdeen Politikaz" deritzan bi eguneko hitzaldi eta elkar-hizketa mardulak ospatu bait dira.

Gertaera honetxek, hain zuzen, piztu du nere amorrazioa. (Ez nuke nahi nere amorrazio hau, Joxe Azurmendi haundiaren "amorrazio" kategorian sar dadin. Inoren kontra ez bait doa nere haserre. Geu gaude geure buruaz haserreturik, amorratuturik eta, ez nuke esango, akiturik).

Nere amorrazioa ez doa Deustun mintzatu diren Lasuen, Estape, Fraga, Areilza eta beste hizlarien kontra. Badakit, zerbait ona, edo

nahi baduzu hobexeara, esan nahi duela, berez eta objetiboki hartuz, 1973go maiatzean zentralismoaren kritika egitea eta erreionalismoaren etorkizuna altxatzea eta aldeztzea. Badakit hori guzia, berez eta objetiboki hartuz (berri esan beharra bait dago) euskaldungoaren mugimendu luze, makar eta erdi-itsuren alde doala. "Europaren ideak gauditurik baztertu du Estadu-nazionalaren mito zaharkitua", Areilzaren ahotik entzunik, norbaitek esan zezakean Z-Argiak, ez oraingo, baizik aspaldiko artikulu askotatik ikasi duela gure arteko idea erroto hori.

Halaz ere, hontara nator: gaurregun, une historiko honetan, eta historiaren tenore partikular honetan, bere garrantzia du eta garrantzi handia, zalantzarik gabe, erreionalismoaren ideak eta mugimenduak Europako eta Espainiako herri guzientzat. Guretzat beraz. Guk euskaldunok, euskaldungoaren alde, inork egitekotan, guk zerbait egingo dugula uste dugun guziki, idea anitz dugu erreionalismoaz eta Euskal Herriaz, Guropaz eta Federalismoaz. Baina, ziur nago mundu honetan ez gaitula inork aintzakotzat hartzen. Area-go, gero eta gutiago hartuko gaituzte aintzakotzat goazen bidetik, eta inora ez garamatzin bidetik goazen, bizkitartean.

Esan zaidazu, adiskide, ze herrigintza demontre den gurea, geure "kultura" alortxoan burua makurturik xarraka ari geran bitartean. Mundu honetan den gauzarik tristeena engañaturik bizitzea da, nerretzat. Uste ustel baten anparuan kontzientzia trankil batez lo egitea. Gauza alienagarriagorik ez da. Usteak nolakoak, gero? Gure herri hau ez dugu bada, guk munduan berari dagokion mailan, estatuan eta aurrerabidean, ezarriko? Benetan barregarri ote garan beldur ikaragarriak inguratzen nau, aldi honetan...

Gure euskaldungoa folklorea egitea baldin bada, izan dadila gure estratejia kulturagintza hori nagusi eta helburu ezarri eta beste gauza oro, nahiz gizarte, nahiz jolitika, nahiz ideologia, helburu horren serbitzura etorriko dena. Orduan behintzat "libro" biziko ginateke eta hori, bere alienazio eta guzti, zerbait da. Asmo handitan amets eta inora gabeko bide makurretan ibil baino hobe, dudarik gabe.

Aldiz gure, nahia, erabakia eta asmoa herrigintza osoa baldin bada, eta hala dela nork uka, orduan beharturik gaude guziok lehen-bait-lehen, eta agian lagunarteka, azterketa zintzo bat egitera. Herrigintza ez da gure kontzientzia paketsu gordezea; herrigintza ez da herriaren prozesu luze eta bihurria gure gutizi eta nahikarietara errendatzea; herrigintza beste gauza askoren artean hau da, nagusiki: egin ahal genezakeena eginasmo hartzea; nahiko ez gendukeen bidea, forma eta itxura besarkatzea. Eta beste mila gauza, zuk, euskal adiskide horrek, nik bezain ongi dakizkizunak.

Horregatik ez gara euskalzaleok Deustuko sinposioan agertu eta mintza, entzun eta jardun. Kata-lunyak Trias Fargas, bankularia, datorkit berriro gogoetara. Duela zenbait egun, han esan dio "La Gaceta del Norte"-ko gazetalari bati: "Estadu federalaren egitura izango litzake Espainian formarik egokiena...". Non dugu gaur euskal bankularirik eta gizon boteretsurik, horrelakorik esango duenik? Eta zer? Ez farrik egin. Zuk irakurle eta nik idazle, hori bera esan genezake. Baina, zuk eta nik hori eta gehiago esatea eta aldarrikatzea, hazirik erein ez den soroa lantzea bezala dela deritzat

G. ANSOLA

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

JABON LAGARTO!

zure etxea USURBILEN

sarrera
50.000 pezetan

ordainketarako erreztasun osoz

- ATXEGA-ALDE
- Gipuzkoan urigintza egokienean
- Lareun etxe bizitza berriak
- Orain duzu etxe bizitza egokiena aukeratzeko garaia.
- Bai astelen eta ostiraletan arratsaldeko 4-6,30 an, Etxebeste Kalean, 5-2.º
- Ikus maketak aurrerki kutxa probintzialaren etxean Donostiako ofizinetan ere edozein egunetan bear duzun argitasun edo informaziorik jaso zenezake.

CSC

CONSTRUCTORA SOCIAL GUIPUZCOANA AUZO-EGINTZA

Prim Kalean, 14-2 garrenean
Urrutizkita 426906-429942
DONOSTIA

C. A. P. n.º 106.527/3

LEHEN JAUNARTZEA

BA OTE DA JAKINEKO ADINIK?

Ohitu xamarrak gaude oraindik urte garai jakinean eta adin jakineko haurrak ikustera, lehenengo Jaunartzea egiten. Ez dugu horren aurka ezertxo ere, baina bai galdera bat egin beharra: Haurrari, haur bakoitzari begira, haur bakoitzaren premiari begira jarri izan ohi al dugu jakineko adin hori eta jakineko urtegarai hori? Izan ere, haurrak jaunartze-ko benetako nahia behar luke eta benetako prestaera ere bai. Kontuan hartzen ote ditugu bi alde hauek haur batek noiz jaunartuko duen erabakitzean?

Egia da Pazko garaia berez dela egokia lehenengo aldiz jaunartze-ko. Baina haurrak hain dira ezberdinak familia batetik bestera, gizarte batetik bestera eta haur bakoitza bestetatik!

Ez haurrak bete dituen urteak eta ez kristau ikasbi-dean egin dituen urteak, ez dute berez adierazten ume hori gauza den edo heldua den bere lehenbiziko jaunartzea egiteko momentura. Sei, zortzi, hamar urte edo gehiago agian, beharko dituzte zenbait haurrek behar bezala une hortara iristeko.

Ez da aski pertsonaz kanpoko legeei bakarrik obeditzea. Haur bakoitzak bere berezko legeak erakutsiko dizkigu arretaz aztertzen badugu.

Honoko haur honek, nahiz eta zortzi urte izan eta hirugarren ikastaroan ibili, otoitz egiten al du bere eguneroko bizitzan? Ba al du jaunartze-ko gogorik?

Eta baldin badu, nolaz adierazten du gogo hori: pertsona helduak bezala jokatu nahi duelako... besteek egiten dutena berak ere egin nahi lukeelako, egun haundi bat igaro nahi duelako? Bere barruan zer esan nahi du jaunartze-ko gogo horrek?

Haur horrentzat Jainkoak "NORBAIT" izan beharko luke. Eta jaunartzen duten besteek ere hobe izateko laguntza bat bezala ikusi beharko litzuke. Haur horrek bere Jainkoaganako bizitza gurasoengandik aparte bizitzeko gauza izan behar du.

Familiak, zer esanik ez, prestatu behar du haurra Jainkoaganako harremanetarako. Zenbat eta zenbat gauzagatik eskerrak ematen, besteekin gauzak elkar-bizituen, Jaunaren hitza ausnartzen.

Eta beste urte pare bat itxoin behar bada, utz dezagun lasai umea pakean.

Oraikoa argitara ematen ditugun bi lantxoak, urte honetako urtarri-lean Ataun San Gregorion izan zen idaz-txapelketan bigarren saria irabazi zutenak dira. Bata, «ATAUN» izeneko, 11-14 urte bitarteko mailan saritua, eta Maria Pilar Mintegik idatzia, eta bestea 11 urtetik beherako artean saritua eta Juan Joxe Mintegik idatzia.

ATAUN

Ataun da Gipuzko'n dagon erri'rik luzeena 16 kilometro ditu. Iru erri txikitik zatitzen da eta dire: San Gregorio, Aya eta San Martin. Ni San Gregorion bizi naiz.

Ataun da Gipuzkoa'ko aizkeneko erria egitendu Naparro-arrenkin frontera.

Ataun dago mendi tartean bere mendi nagusienak dire: Mahomendi, Muski, Aitxu, Oña, etc.

Biztanleak euskaldunak dire.

Orain emakume bat daukagu alkate eta bera San Gregorikoa da: Sabiñe Zurutuza. Ataun'en udletxe bat dago iru erri txiki oyentzat eta dago San Martin'en.

Ikastolak iruetan arkitzen dire, eta baita elizak eta dendak eta beste gauz asko. Bertatik pasatzendan errekek Agauntza du izena.

Pestak ere erritxo bakoitzean egiten dire baina ez dire egun eta il berdinean izeten. Iru erritxontzat sendagille bat bakarra dago eta ura San Martin'en arkitzen da. Ataun'en baita daude lantokiak ahuek txikiak dire eta eztira importanteak.

MARIA PILAR MINTEGI (Oier)

KIROLAK

Neri asko gustatzen zait kirolak. Geiena futbola. Ni Real Sociedaden alde nago. Espainiako porteroak obena Iribar da, eta portero ori ATL. Bilbaukoa da. Gero bigarren porteroak obena Barcelonakoa da, Reina. Eta irugarren porteroak obena R. Sociedadekoa, Esnaola. Atzo jokatu zuten R. Sociedadek Espainiaren kontra. Eta R. Sociedadek irabazi zuen 4-1. Ni R. Sociedaden alde nago Donostikoa dala-

ko. Esango dizuet kirol batzuk. Eta dira. Futbola, pelota, hokei, baloncesto, balonmano, gimnasia, rugbi, kotxe karrerak, moto karrerak eta abar. R. Sociedadek alignacioa hau da. Esnaola, Gorriti, Martinez, Ormaetxea, Arzak, Gaztelu, Urreisti, Urtiaga, Silbestre, Mendiluze eta Boronat.

JUAN JOXE MINTEGI
(Mattin)

Karmeke Kajarabilla
7 urte
"Jakintza" Ikastola
Donostia

"GOIZALDI"

Dantzariak Ikastolari

Euskal Herriko ikastolaok, agur! Eskutitz hau hartu duzue larrik harritu bide zarete noski, baina ez zaitezte ikara!

GOIZALDI dantza taldea sortu zela 25 urte muga hori aurrean haundikiro ospatu nahi dugu. Urte muga hori dela eta, geure baitan dugun asmo baten berri eman nahi dizuegu.

Garrantzi haundiko asmo dela uste dugu, bai guretzat bai zuen-

tzat, eta azken finean zuen eta gure den ikastolarentzat, Euskal Herri osoarentzat alegia.

Hona hemen gure asmoa:

«Ikastolen alde dirua biltzeko egiten diren jaialdietara joateko prest dago GOIZALDI».

Egiteko hori ahal denik eta ondoena betetzen saiatuko gara, euskaldun garen aldetik eta Euskal Herriaren alde.

Aldez aurretik ondotoxio dakigu ikastolaren diru problema ez dugula erabat erabakiko, baina dena dela geure dantza, txistu, kantu ta euskal giroaz ahal duguntzua egiteko prest gaude. Gure laguntza txikia daiteke, baina txiki ta guzti ikastolaren alde borondate guztiz eman izango da.

Nahi duzuen arte, Zuek noiz deituko zai gaude.

Agur, eta ikus arte.

(Euskal Dantzari Taldea)
GOIZALDIK

Inigo Irujo
8 urte
"Jakintza" Ikastola
Donostia

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes A L E

EUSKAL IRRATSAIOAK
ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkalkulak: 421369 - 427726

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

ZINE

FORUM SAIOAK
ETA ZINEA

Zineaz orain artean idatzi dudana, bi alderdi kontuan harturik egin dut: lurralde zehatz bateko (Iparrameriketako) zinea batetik, eta hango filmen egileak, bestetik, gogoan izani.

Horiek horrela, komeria, bildurrezko zinea, suspensekoa nahiz politikazkoaren inguruan ibili gara, eta baita, Griffith-enganetik Orson Welles-enganaino izan diren zuzendari batzuen inguruan ere.

Honela, Zeruko Argiak kultura gaietarako dituen orrialdeetan ate bat zabaldu nahi izan diogu zine gaiari.

Arlo hau, ordea, oso zabala dugu, eta aurrera begira lan handia dagoela esango nuke. Bada, nahiz zinea adierazbide izan, ez da hori bakarrik.

Kultura dela ere, maiz aski esan eta entzun dugu. Baina ez dugu, kultura dela-ta, itsu-mustuan onartu behar. Mamitu eta duen muineraino sartu baizik, daraman ikasgaia geureganatzeko.

Industria aurpegi bat ere badu zineak, askotan esan eta entzun dugunez. Diru-indarrak ere tartean dira dakigunez, eta filmen helburua, zergatia jakitera saiatu beharko dugu. Hauxe da, hain zuzen, forum saioen egitekoa.

Zer diote beraz, gure herrietako forumez aldizkari eta irratiek?

Zer ikastolekta umeei dagokien zineaz, eta zine-heziketaz?

Zer gure herrietan pelikulei buruz egiten diren kritikez?

Ezer gutxi, noski.

Ikusten denez, lan haundia dugu arlo hau lantzen, zineak dituen indarrak geure onerako eskuratzen, kulturabide honi, bestela esan, bere oztopo eta guzi erantzun bat ematen.

Eta forum saioen eraketari helduz gero, hiru puntu ditugu kontuan hartu beharrezkoak: Saioa non egiten den, nola egiten den, eta aztergai zela pelikula hautatzen den.

1. NON EGITEN DEN

Zein lurraldetan edo herritan alegia. Trintxerpe-n ala Azpeitian egiteak, esate baterako, antolaketa ezberdina eskatzen du. Han eta hemen ez bait da berdintasunik izango jendearen hizkuntza nahiz heziketa aldetik. Pelikularen esan nahia berdina litzake, baina agertzeko erak, irakaspideak, ezberdina behar du izan.

Urteetan zehar forum hauek, erdaraz egin dira, eta egiten dira. Euskaldunok, ordea, beharrezko dugu beste planteamendu bat. Zine-kultura gure herrietara euskaldunki oinarritu nahi baldin badugu, forum saioak euskaraz egitea behartuak gaude.

Kultura arloan zinea baino bide garrantzitsuagorik ez ote den galda dezake batek edo bestek. Noski! Hala ere, hau ez dugu bide baztergarria, eta heldu egin behar genioke.

Galdera mota hauek bestetik, gure arteko giro nahasiaren lekuko dira.

2. FORUM SAIOA NOLA PRESTATU

Egin aurretik, garrantzi handia du saioa behar bezala prestatzeak. Ikusiko den pelikularen teknika txartela (ficha técnica) eta pelikularen gaia aurrez, hitzez nahiz idatziz adi araztea beharrezko da. Filmaren laburpena argitasun batzuekin emateari, egoki deritzagu.

Adibidez, Bergman-ek egindako film bat jakatu behar baldin badugu, zuzendariaren argibide batzuk ematea on litzake. Asko bait dira gai batetaz pelikula bat baino gehiagoren bitartez mintzo direnak.

Forum baten zatirik nagusiena, ordea, filma ikusi ondoren egiten den elkarriketa da. Akatsik handienak ere, garai honetan izaten dira. Elkarriketa motzak edo forum zuzendarika egindako bakarriketak izaten dira gehienetan. Beste asotan, ikusleen heziketak eza nabari da. Bestetan berriz, antolaketa egokirik eza.

Zuzendariak ere, zer ikusi haundia du elkarriketa giroa pizteko edo moteltzeko. Zine aldetik hornitua eta elkarriketatua behar du saio hauek gidatuko dituenak.

3. PELIKULA AUKERAKETA

Pelikula aukeratzekoan, zer nahi dugun argi eta garbi jakin behar dugu: Zine-zuzendari baten joera ziklo baten bidez ezagutu, gai bati buruz zinegileen erantzun ezberdinak jakin, nazio batetan egiten den zinekeraz edo zine-mugimendu batetaz (nouvelle vague, free cinema e.a.) jabetu, alegiazko zinematik dituen bitxitasunak ikusi, eta abar. Garbi jakin dezagun beraz, zertara goazen.

Zinea ikusten ikasteko, nire ustez, zine-zuzendari baten pelikula sorta bat jokatzea da. Zuzendari horren aldaketa eta joerak ezagutuko ditugu, eta bide batez, zinea egiteko teknika.

Bergman zuzendaria har badezagu, hasiera batetan Jaungoikoagan zuen itxaropena sumatuko diogu (Zazpigarren zigilua). Geroztik, zalantzan du itxaropen hori (Jaunartzaileak), eta azkenik, gizonaren muinera jo du, Jaungoikoa alde batetara utzirik (Persona).

Bergman-ez ziklo bat eratuko baldin bagendu, beraz, zuzendaria aldaketa hauen bidez ezagutuko genduke.

Egokia da, nazio batetako zinekeraren ezaugarriak zituzten pelikulak ikusi eta elkarriketatzea ere. Komeria frantsesa, free zinema inglesa, neorealismo italiarra, Txekoslovakia eta Poloniako politika zinea, Claubert Rocha eta Brasilgo zinea, e.a. aztertzea, ez legoke gaizki.

Forum saioak, badute beste arazo, hutsune eta zailtasunik ere, baina beude honenbestez gaurkoagatik.

XABIER UNANUE

kultura gaiak

NAFARROA LAU URTAROETAN...

betiko hildotik!

Ez nuen ikusteko asmorik. Egin berria dugun euskal-film horrek ez zidan zirika handirik egiten. Eta hori gabe nola abiatu, nola pausorik eman udaberriko jai-goiz sutsu hauetan? Ez gara euskaldunok film alorra jorratzen gehiegi saiatu. Filmetan ez dugu gure izaera zer denik ikasiko... Inor ez baita oraingoz ausartu horrelakorik egiten. Gure artean arrotz den komunikabide horietako bat dugu zinea. Ez dago ukatzerik. Eta, serioak izan gaitzen, «Cancha vasca» eta Juan de Orduñak egindako lanei jotzea ez da ezer asko nere iritzia suntsitzeko. Danok dakigun zirpilleriaz beterik dauden lanak besterik ez dira ta... Gure zokoetan egiten diren txantxokeria farragarrietatik at, zer erakusten digute ba? Caro Baroja anaiek erantsi dioten izenburua, berriz, zerbaitearako gauza izan bazen, nere nahigabe eta susmo txarrak gutxitzeko baino, gaitzeko indar gehiago izan zuen...

Halaz ere ez nintzen ikusi gabe gelditu. Tolosako Euskal-Kultur Hamabostaldia zela-ta Leidor zinetoki dotorearen aurrean aurkitu nintzen. Etzeko patxada goxoa utzi, Tolosako ikastolaren alde eskatzen ari ziren neska koxkorrei txanpon batzuk bota —ez bai dut nere patriketan diru pilorik izaten—, zalan-tza guztiak alde batera bota eta, tira, bosturokoa ordaindurik, Leidorek eskaintzen zidan itzal ilunean barrendu nintzen. Bi minutu pasa zirela hasieratik esan zidan txartelzulatzaileak... eta hala izan behar zuen, agian. Ametsak zulo beltz hartan sartzen ari nintzen bitartean Eddy Merckx eta besteak, Berazubi zelairuntz zetozen itsasadar koloredun bezain arin... Gero, ateratzekoetan, Larruket eta Basterretxeak egindako «Ama-Lur» askoz ere helduagoa zela esan zidatenean ez nuen sinetsaitzat hartu. «Ama-Lur» ez eta «Nafarroa lau urtarotetan» ikustea aurkitu nuen negargarri...

Bainan diodan zein eta nolakoak diren nik ezartzen dizkiodan akatsak, eta funtsean, benetako karkoa non datzan. Egileen helburuak jorratzen ez naiz arituko, ez eta haien jomugari begiratzeko. Bakoi-tzak izan ditzake bereak. Beste komunikabideren antzera, zineak ere baduela bere mintzaera berezia, esan behar da hasieratik. Hori heltzen ez bazaio, nahi diren gauza asko gertatzen dira askotan. Ez beti, nahitanahiez, irudi-mintzera ezagutzen ez dutelako egileek, batzuetan zinea idatz mailara jeixten —igotzen?— dutelako, baizik. Bi mintzaera berdina balira bezala... Irudiak berak du, berez, zer esanik. Hitzak erasten zaizkionean, berriz, irudiak bat eta gizahitzak beste bat adieraztea gerta daiteke. Honekin ez noa Caro Baroja anaiei duten jakinduria ukatzea, ez filmaz, ez Euskal-Herriari buruz. Ausarkeria axolakabea izango litzake nere aldetik... Honekin, zerbait ahaztu dutela gure anaia ospetsu hauek, eta hori ere gehiegi iruditzen bazaio norbaiti, irudiak bere aldetik bereak esan dituela, behar bada egileak konturatu gabe. Eskuetatik zerbaitek ihes egin diela, alegia...

Honako film hau, lau zutaberen gainean eraikita datorkigu. Hau da: negua, udaberria, uda eta udazkena. Nafarroak, urtaroaan zehar, bizimodua, ohitura eta aurpegi osoa aldatzen duelako, dirudienez, eguraldi aldaeraren eskutik... Zutabe

horiek jaso baino lehen, egileek jakin arazi digute, nafarrek bi alde dituztela: bat, ezguna, kaleetako poster guztietan ikus dezakeguna, zaratatsua, zezenzalea, atzerriarren ikusgarria, ardoz bustia, gazte-giro larritsu aparta, eta hori dena, txupinazo-etzanda entzutera biltzen direnen dehadar izugarria dela medio jakiten dugu. Bestea, izutu ez gaitzen nonbait, berriez, sakonagoa, barrungoagoa ezagutua noski omen da, ez.

Alde hau, itxura denez, fraile-etxe miresgarri bateko klaustroa dela bide. Oro har: folklorea eta erlijiosotasuna urtaro bakoitzaren barrena.

Bi alde horiek gogoan sendo har ditzagun, eskusoinua, txistua, nafarjotak eta noizbaiteko gregoriano bikaina, hor ditugu lekuko...

Aurreiritzi horietatik abiatuz gero, jakina, Nafarroa zernolako den agirian dago. Caro Baroja anaiei ez baitie logikak huts egiten.

Nafarrak, langileak ere izango dira ba? Dudarik gabe: artzaiak, segalariak, ikazkinak, nekazariak, haizkolariak, artzak, su-arotzak, perralariak etab. Besterik ez da ikusten behinik behin. Hori «dio» filmak. Baroja anaiek... ez dut uste.

Ez pentsa hor ageri zaigun folklorea ez dela harrigarria, eta areago, aberatsa. Gure Herriak, eta gure Herriaren zati handienak, Nafarroa kalegia, beti izan ohi du folklore bizi, herrikoia. Benetan interesgarria delakotan nago filma alde horretatik.

Nafarra ez izan arren —nahiz eta haran bat edo beste ezagutu—, euskalduna izateak prestatzen dizkit begi argiak Nafarroa miresteko. Nola ez poztu mendi eta zelai goxo, zuhaitz lirain eta adartsu, etxe apain, malkar zakar, baso... eta kolore berdea, beti berdea, belarrrak eta garoak ikustean? Gure jaiotetxeko inguruak horrelatsu ez ote ziran bada? Nere etxearen teiatu gainera ez naiz harrika hasiko, ezeta nere arbaso eta gurasoen bizimoduari oztoporik jartzen ere.

Caro Baroja anaiek esan dituztenak oso ongi esanak iruditzen zaizkit, baina esandakoakin ez dugu Nafarroa osorik ezagutuko. Zerbait gehixeago erantsi behar zaio... Nafarroa gehiago da-ta.

Izan ere, noizko Nafarroaz ari dira? Patxadan ikusten baduzu, egungoaz ez direla ari berehala aurkituko zara. Ezta gutxiagorik ere! Izenburuan «Nafarroa» esan arren, aida bat bakarrik, zati bat nafarroen bizimoduetatik bat —baserrikoa, basotetxekoa—, aztertzen zaigu aurre aurrean. (Sasi mugaz haruntzagoko Nafarroak agertzea merezi ote lukeen ala ez, utz dezagun oraingoz). Non dira kaletarrrak, non ote lantegietako langileak, non egungo izaera larri hori,

non herri industrializatua, non artistak, non...? Ez dela herria aitortu beharko? Film honekin lehenengo Nafarroari, zaharrari, galtzen ari den Nafarroari, begirada tristea, goibeldua botatzen zaiola ez dit inork ukatuko. Askotan esaten zaigu filmaren zehar: «hau ere galtzen ari da», geroko giroa besterik izango da», «bizimodu mota hau gutxitzen ari da», «herri koxkorak hustuzen doaz» etab.

Erlijioari bagagozkio berriz, panorama negargarriagoa iruditu zait. Nik ez dut erlijiosotasun fitxik ikusi, fetitxismo eta primitivismo ugari baizik. Noizpait azaltzen bada, ordea, orduan axala besterik ez.

Hara karkoa non datzan, nere ustez: Erdi Aroko kutsua dariola gure Nafarro kuttun honek. Ez dela egun egungoa, ez eta betikoa. Ez dela osoa. Betiko tokitik ez garel mugitu. Fil hau ez dela ispilu garbia. Baztar bati josi direla Caro Baroja anaiek, zoritxarrez...

Planteamendu honek dituen ondorioak, ni baino azkarragoren batek atereak izango ditu honez gero.

Benetako Nafarroa mendi tartean dagoela, mugitu nahi ezik... besteak sasikumeak izango balira bezala. Kalea ikusten dugunetan Aste Santuko prozesioak erakusten zaizkigu...

Hil zorian dagoen bizimodu horrekin batera gure euskara pikutara joango zaigula. Baserritik plaza-tara botata, ez duela luzaroan iraungo. Zaharrak bakarrik mintzatzen baitira filman...

Euskal-Herria ezagutzen ez dutenentzat, aspaldi bukatu ziren giroei loturik, egoskortasun txolin batez beterik, azaltzen dira nafarroak, eta luzatuaz luzatuaz, euskaldun guztiok: herri atzeratu bat eta atzeratasun hortatik atera nahi eza galanta!

Holako ondorioak atera ditzaketen hotzikara txar batek, eztenkada gogorra sartu zidan bihotzean, azken minutuak ondutuaz. Gero ere mendi zokoetan izkutatu beharko, beldurrez josita, benetako herria, holako itxura bestean aurrean azaltzen irauten badugu. Erregabeko sorginkeria beltz batek, antzina, aurrebideetatik jotzera eragotzi baligu bezalaxe. Zorioneko Euskal-Herri honek noizkorako utzi nahi ote du geroak sortarazten dion izua?

Gogo handirik gabe hasi nintzen, baina goibel, mindurik bihurtu nintzen Tolosako eguzki kixkalgarria. Beste Eddy batek —Peelma-nek—, irabazi omen zuen Berazubiko hausterrean. Bost axola! Nere arbasoak bezain euskaldun izateko grina aspaldian daukat bihotzean, baina beste herrien artean euskalduna izateko, beste nonbaitek atera beharko kontuak. Ez film alorretik...

Jesus Mari Zalakain

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS. 46

GAZTEIZ (Vitoria)

BAR - RESTAURANTE

AURRERA

HAUXE DUZU ZURE JATETXEA

Urbietan, 12

Urrut.: 411528 - 412578

— DONOSTIA —

YOGUR

GURELESA
GOGOZKOENA

pasaia donibane

ESTROPADAK

Udakin batean, estropaden giroan abiatzen gera. Estropadazeleak, hor ari zaizkigu beren iritziak ematen nor izango ote diren aurtengo txapeladunak.

Ekainaren 3an, traineru estropada ospatuko da Santanderren. Bizkaitik eta Gipuzkoatik tripulazio bat agertuko da.

Igande hontarako ere, Pasaia S. Pedron, Gipuzkoako Batel Txapelketa antolatuta izan da. S. Pedro, Lasarte, Beraun eta Tolosa agertuko omen dira txapelketa hontara. Sanjuandarrak ez omen dira azalduko, zurrumurruei jaramonik egiten badiogu behintzat. Lehenbiziko bi klasifikatuak, hil honen 28 eta 29an Pasaia ibaian ospatuko den Espainako Txapelketan parte hartuko dute.

BIDEA KONPONDUA

Trintxerpeko Gral. Mola kalea guztiz zulatua eta desegina zegoela, duela zenbait aste, txoko hontan aipatu genduen. Auto bide baino are gurdibide zirudiela, genion. Orain berriz, egokitua eta txoil konpondua utzi digute. Honek ez du esan nahi, agintariekin guk idatzitako lerroei jaramonik egin diotenik. Gu gauerdiko ahuntzaren eztula baino ez bai gera. Dena dela, autoz eta autobusez ibiltzen geranontzat, itsaso bare eta leunaren gainean gabiltzala iruditzen zaigu. Bijoakie gure zorion berona agintariei!

MENDIZALEAK

Itsas-Mendi Elkartek antolatuta, Maiatzaren 13an, Vilgarren ibilaldi Neurtua ospatu zen. Hogeitaz bost hirukote aurkeztu edo presentatu ziren 10 ordu t'erdi iraun zuen ibilialdira. Hona hemen irabazleak:

1.º) Tomás Berodio
Rosa M.ª Moreno
José M.ª Yarza
XABIER Elkartekoak.
2garren) Miguel A. Alberdi
José Eskribano
José Ramón Puy
ITSAS-MENDI Elkartekoak.
Bai irabazle eta baita parte hartu dutenei ere, gure zorion bene-takoa bialtzen diegu.

HERIOTZA

Ixidora Alzua (Joxe M. Mancisidoren alarguna), 86 urtetan hil zitzaigun Maiatzaren 25ean.

Har bezate bere seme-alabek gure dolumin gartsuena!

Iñalurretak

deba

LANTOKI SAILA

Herriko agintaria hasia du gu aipatzen hizketaldiz, solasez eta abarrez Itziar aldean «zona Industrial» egiteko asmoz ari diren lur presaketaz.

Ziur ez dakigu nor diren hor arduradun, baina nola nahi ere dirua eruz duten batzuk.

Dioteenez izugarriko aldaketak izango dira Itziar aldean baldin eta horko asmoak aurrera eramaten badira. Onerako? Kaltetarako? Ez da erraz erantzuten. Baina herritarrok ondo aztertu eta ausartu behar genituzkeela honelako arazoak agiriari dago.

Lanak aurrera dijoaz eta bildur gara herriak parte gutxi izango ote duen arazo honi dagozkion erabaki bereziak hartzerakoan.

Zergatik denon artean aukeratu-tako batzorde bat ez aukera? Teknika, soziologia eta beste gai askotaz gizon ikasiak beharko genituzke. Herriko ez bagara osatzen kanpotik ekarri. Merezi duela uste dut aurrez honelako azterketa egitea Debari eta Itziarri begira.

Ezer ez badugu egiten, patxadan jarraitzen badugu, ez gaitzen harri hor dabilzanek, darabilzkiten diru

pila bildurgarrian emankizuna helburu izanik gauzak beren onerako egiteaz.

eta guzti inaguratu ere alazankoa. Ez zuen gutxiagorik merezi, hain-irritzi apal hau irakurtzean badi-teke norbaitek denbora galtzea dela uste izatea. Herrien eskubideak aurrera eraman ahal izateko bide derizkiogu guk.

EUTSI PELOTARI GEUREA DATA

«Euskal jolas» izenez jaio zaigu Deban pelotazaleen elkarte. Gure herrian euskal kirol honentzat zale-tasun gutxi dagoela ezin uka dezakegu.

Baina banaka batzuk izan arren jarraitzaileak, hor ikusten ditugu beren atseden ordutan pelotatik jo ta ke.

Berpiztuko ote bazkun honek Deban pelota? Hasiera bikaina dute lanean. Paletazko txapelketa bukatu ondoren, Deba ibarrakoek sartuak dira hiru mailatan.

Bijoakio gure zorionik gartsuena «Euskal Jolas» bazkunari. Poztuko ginake biziro kirol jator honen euskarri lerden gertatuko balitz.

IDIAKEZ

azpeitia

MAISU HERRIKOI BAT

GURUTZ Ansola azpeitiar herri-kideak, azkenaldiotan lan ederrik eskaini dauku. Bere azken liburua «Usaren agintaritzak eta dolarraren ahulezia». Gero argitaldaria, bere 21gn zenbakian argitaratu du. Honekin bateratsu Jakinek elkar-lanez hornituriko» Koperatibak» eskaini zigun, eta berton, Gurutzen «Euskal koperatibismoa haro berri baten atondoan» azterketa lan sakon bat irakurri ahal izan dugu.

Ekonomi alorrean oso ezaguna dugu Ansola azpeitiarra, eta lehenik ere beste liburu baten egile. Azken liburu honetan Gurutz ere askotaz maisu agertzen zaigu. Eta maisu bezala, bere azterketaren ondoren, liburua argitaratu baino lehen beronen mamiaz hitzaldi luze bat etzun ahal izan nion, Nixonen erabaki larriekin egiztatu zuten.

Ansola gogoetalarari ere badugu. Ekintzaz hornituriko pentsalarari tre-bea, egungo Euskal-Herriak zerbitzu funtsez taxutzeko behar beharrezko gogoetalarari horietako.

Idazle bezala, Gurutzen bidea guztion eredu da. Ekonomiaz orainokoa ezer askorik ez da idatzi izan, eta hitz tekniku askoren beharretan arkitzen da alor hau Halabaina oztupook ez dute kamustu azpeitiarraren lumaren zorrotza, hara berak non darabiltzan «soberagoa», «hazkunde», «landuketa», etab. Ekonomi sailean errotzen ari diren hitz egokiak. Leku ederrean gelditu dira orain bostpatsei urte, gure herrian bertan, ekonomiaz euskaraz mintzatzerik ez zegoela eginaz ari zitzaizkigun erdelzaleak! Hok ez dute Euskeraren Batuen premiarik deus eresumatzen. «Agur» eta gisako hitz goxoak esateko besterik ez bait dute euskara. Irakurle, deitu zazu horien etxerat egunen baten; ikusiko duzu zelako erdera batu orokarrean erantzungo dizuten. Baina gu ere ez gara harritzen halako erdelazaleak Euskara Batuen etsai izateaz; egunero gertaera bakunak horixe ikasazartzen baitugu.

Gurutzi maisu entzun izan diogu: «euskara gainditu egin behar digu», ez diezaikeagu bizitza guztia hikamikatan xahu... Bai Gurutz egia diok, hik bide bat aukeratu duk. Bide horixe jarraitzen diok, etxean, ikastetxean, ikastolan, aldizkari eta liburutan. Hauze duk ez besterik euskara gainditzeko hik eskaintzen digukan bidea. Honetan eredu hagu.

TOLOSA ALDIAN

Garaiz jaso genduen Ondarabazal adiskideak bilaliriko Hamabostaldien egitaraua. Tolosa alderuntz bi egunez besterik ez ginen izan. Eta bietan hitzaldietara. Ekonomiaz eta Euskara Batuz mintzatu ziren harako hizlariak eta jendea aunitz gainezka. Ondarabazal ekintzaile suharrari, datorren urterako entzuleok toki ukan dezagun, areto bikainago bat eskatuko genioke; arras

murritza bait zen Aurrezki Kutxarena.

Tolosako Hamabostaldia bi urteotan erabat eratua izan da, ez dago dudarik Gipuzkoako kultur-jaialdien abangoardian dagoela. Urtez urte antolatuta eta mehoratzeko asmotan dira bertako antolatzaileak. Asmo guztioetatik eta orainarte egin duzuenagatik, gure zorionak Aurrezki Lizardi Elkarteak!

PARROKIKO HITZALDIK

Aita Elustondo Bidaniko seme prantzizkotarrak aste guztian zehar hitzaldiak egin ditu. Parrokiko aretoan jendea aisa kabitua omen da, bestela esan oso jende gutxi joan da.

Hitzaldi bakoitzaren ondoren elkarizketa interesgarriak egin dira, zeren Elustondo jaunak gai zorrotzak eta egunekoak ukitu bait ditu. Pena hain jende gutxi joatea; baina guk ez dadukagu inori deus ere esatekorik, geuk ez baitugu egun baten ere joaterik izan.

BUKATU DUTE!!

Bukatu dute bukatu hain amagaitza zen autobidea edo bariantea. Lehengo asteartez gobernadore jaun beste denboraz egondu ondoren nahi luke eta konprenitzen da horrenbeste...

Guk Landetako barrio industriatsura egunean bi joan-etorri egiten ditugunik, eta hainbestetan autobide honen beharra sumatatu dugunik, ez dezaiokegu kritika kontratar bat egin nahiz eta bariante honen egituraz bat ez etorri.

Egin dute bai eta fruitu onak eman ditzala.

ANATSAN

segura

HITZALDIK

Hil honen barruan hitzaldiak egon dira Zegama, Segura eta Idiazabalen, hiru herrietako Ikastola Batzordeak eratuta. Hizlaria, hain ezaguna den aita Karlos Goena, gure herritarra. Beste ezer esan baino lehen, gure eskerrak berari, beti prestatzen denez gure eskabide-tara.

Azkenengo urte hauetan, indarra hartzen ari dira Ikastolak herri hauetan. Gurasoak geroz eta gehiago arduratzen dira heuren haurretaz, eta heziketak sortzen dituen arazoetaz. Hori horrela dela, eta beharra ikusirik, hitzaldi hauek eratzeo hiru Ikastolak elkartu dira. Batuketa hau pozgarria da benetan eta aspaldidanik datozten herri arteko ezin ikusiak alde batera utzi direla adierazten digute.

Haurren heziketak izan ziren hitzaldi denak, nahiz eta herri bakoitzean puntu edo gai desberdinak aztertu. Denaren erresuma bat egitea ez da xamurra, baina erabiltako gai batzuk azaltzen ahalginduko naiz.

Goenaren iritziz, familia da eta izan behar du haur baten heziketarako lehen oinarri. Gizartea aldatuz doa eta gurasoak, gauza batzuek edo besteagatik, ez dute denborarik hartzen heuren haurrekin egoteko. Horregatik, gurasoen zenbait jokabide zabor eta okerrak, azaldu zituan. Gaur egun, gurasoen heziketa haurren heziketarekin batera joan behar du.

Heziketa bat ezer imposatu gabekoa ez dela posible adierazi zuen behin eta berriz. Gurasoak eta andereñoak, nahiz heuren ez nahi izan, marka bat uzten dute haurragan heziketa lanean, eta beste modu batera ezin daiteke hori izan. Bestalde, haur bakoitza eza-gutzen ahalegintzea, eta eza-gutuz bide egokienak irakastea, guraso eta andereñoen egin beharrak dira, zabarkerian eta gogorkerian erori gabe.

Hizkuntzaren garrantzia heziketa lanean izan zen beste gai bat. Sikoloi mailan, haur euskaldun bati, gaztelania bide delako heziketa batek dizkion kalteak agertu zituen garbi, gurasoen erresponzabilitate falta kritikatuaz. Zoritzarrez, gure artean ere badiugu horrelako gurasoak.

Hauek eta beste hainbat arazo aztertu zituen. Guztiak azaltzea lu-

zea egingo litzake.

Gurasoen erantzunak, itxaropenez beteta utzi gaitu. Ene ustez kezka handia dago guraso askotan. Zorionak. Bainan bukatzeko, nik adierazi nahi dizuet, modan dagoen gauza bat ez zeratela ari egiten, baizik zeuren eginbeharra betetzen.

SENDOTZAKO SAKRAMENTUA

Hilaren 20an, herriko 120 bat gaztek, sendotzako sakramentua hartu zuten, gotzai laguntzaile den Jose M.ª Setienen eskuetatik. Ongi prestatutako herri meza batean, egin zen sakramentu hartzea.

HARKAITZ

aiete

FESTAK

Bukatu dira aurtengo festak.

Jeneralean ondo egon dira, baina, jakina, ikuskizun batzuk beste batzuk baino atseginago izan dira herriarentzat: Euskal Jaia, Gurutzia-garen inaugurazioa, umearen eguna eta guztiok ezaguna dugun Pantxikari omenaldia. Hezitoki sekulako betea ezagutu zuen gipuzkoar Oskarbi, lapurtar Pello eta Pantxoa eta nafar Etxamendi eta Larralde abeslariak entzun gose. Zer esanik ez dago denak egon zirela ondo baina guretzat Etxamendi eta Larralde ondoen. Horrelako abeslari gehiagoren beharretan dagoela uste dugu Euskal Herria, hots, letrek ere zerbaiz esan dezatela. Oskarbi oso ondo abestuko du bainan guztira jota, guk, Etxamendi eta Larralde atseginago.

Umearen egunean, goizetik meza eta ondoren dantza lehiaketa. Arraisaldean, pintura eta abesti lehiaketak. Lazkao, Jakintza eta Aiete-ko ikastoleako haurrek hartu zuten parte beste zenbait kolejiotako haurrekin batera. Abesti lehiaketan —halaberharrez— ikastoleako haurrek irabazi zuten eta pintura lehiaketan ere berdin, nahiz hemen hizkuntza ez izan oztupo.

Oso bikaina Schola Cantorum taldeko dantzarien saioa eta ez hainbestekoa —gure iritzian— Hasparrengo Elgar-Oinka neska dan-

tzari taldearen agerpena. Esan beharra dago, ordea, euria zela kausa, Elgar-Oinkakoek ez zutela beren trebetasun guztia agertzeko modurik izan. Eguraldi hobea opa diegu datorren urterako.

Atsegingarria Pantxikari egin genion bazkari omenaldia. Bertso bikainak entzuteko aukera eta Pantxika bera —79 urterekin— dantzan pandero joka deabruak harturik ikustekoa ere bai. Zorionak Pantxika eta urte askotan izan dezazula hain bihotz gazte eta algera!

GURUTZIAGA

Izen honekin bataiatu dira eliza berritua eta bertan edo bere ize-nean emango diren eginkizun guztiak.

Harriak harri, geure burua zer-bait aldatzeko premian dagoela eta ospakizun batzuk eratu dira gure artean dauden asmoen berri emateko. Maiatzak 10, A. Arrazolak «Gurutze irudia erti-lanetan» gaiari buruz hitzaldi garbi eta ondo tajutu bat eskaini zuen. Hitzaldi honen hasieran eta bukaeran «Santa Cecilia» abestaldearen saioa izan genuen. Saio ederra, entzungarria, herrikoia. Gure barruaren erti-atse-den sor arazle. Maiatzak 17, beste era bateko ospakizuna izan zen. Hasieran Parrokiako batzordeak «Gurutziaga» izenez ezagutuko den ekintza berriaren agerpena eman zuen. Hor aazaldu ziren bai asmoak bai helburuak. Gero Jose Mari Setien gotzai laguntzailearen hitzak entzun genituen eta bukatzeko Donosti-Ereski abestaldearen saioa. Aurreko astean entzun zena ez bestelakoa. Fina, lasai horietakoa, zalaparta gutxi baina pixu haundiko saioa. Talde honek etorkizun ederra du lanari ekiten badi.

Eta kronika hau bukatzeko, bi gauza: datorren urterako euskal kultura aste bat nahi genukeela antolatuta. Lan zaila baina ziur gaudete gazte adoretzuok tajuz eta tentuz aterako dugula aurrera; eta bigarren, beti bezala, izan ditugula kritika oso konstruktiboak izan ez diranak eta horiei eskaera bat egingo genieke, jaiak edo zer-nahi dela antolatzeko orduan bizkarra arrimatu dezatela lehen-lehenengo ordutik. Eta honenbestez, mila esker hainbeste buruhauste jasan beharra izan duten gazte guztiok.

1973ko maiatzak 25.

TXERTUBI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa 65 19 60

Landelakoa 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiñak

Landelakoa 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

Urbieta, 66

DONOSTIA

bilbao

SANTUTXUTIK

Santutxu —esan beharko da, eza gutzen ez dutenentzat— Bilboko hauzo zabal eta zementutsu bat da. Baina zementu eta hauts horien artean —ezin esan oraindik “asfaltzoko hiria” denik, zoritxarrez asfalto delako hori zenbait kale-tara ez bait da heldu— milaka pertsona bizi dira. Baina, hau ere esan beharko da, Santutxu Bilboko hauzoetatik euskal kezkarik haundiena dutenetako bat da. Hau zalantzarik gabe esan daitekeela uste dut.

Eta Santutxu honetan euskaraz ikasten ari den jendea ugari izanik, gaueko ikastola horri laguntzeko, Maiatzaren 11an jaialdi bikain bat antolatu zen Karmeloko eliza barruan. Honek norbait harri lezake, behar bada, baina arrazoi nahiko garbi dago. Pentsa bestela zer pasatu zitzaizen Algortan, apur bat geroxeago, jaialdi honen antzeko bat antolatu nahi izan zutenel: ez zuten baimenik lortu ahal izan. Eta berriki jakin izan dugu Pi de la Serra kantari katalanak ere ez duela kantatzerik izan, baimen faltaz, Bilboko antzoki batean.

Elizan egite honek, hala ere, badu alderdi txar bat: ez dela nahi bezain ondo entzuten zenbait kasutan.

Baina goazen aurera eta esan dezagun ze gisatoko jaialdia izan zen Santutxuko hau. Kantariak Arrati aldeko Patxo eta Oihartzunak, Usurbilgo Antton Haranburu, eta azkenik, Oskarbi izan ziren.

Jendeak, aho batez, jaialdiaren goimaila aitortu zuen. Programa bezala, entzun daitekeen onenatarikoa izan zen. Patxok ahots ederra du eta polito kantatzen du. Ahalmen haundiko kantaria dugu. Oihartzunak izeneko taldea asko gustatu zitzaizkan, benetan. Penagarria hobeto ez entzun ahal izatea. Baina, nere, ustez, oso talde interesgarria dugu hau: badakite herritasuna eta artea bat egiten, eta hau behar beharrezkoa dugu. Jendeak biziki txalotu zituen Arratiar gazte hauek.

Antton Haranburu oso kantari fina da. Hori ere ez zitzaion behar bezala entzun, baina jendeak igerrir zion poeta eta kantari ona dela.

Eta azkenik, Oskarbi aipatu beharko da, nahiz eta talde honek inongo aipamenei beharrik ez izan. Hauek egin zuten saiorik luzeena eta jendearentzat atsegineena ere. Gainera, azkeneko altabozak ere hobetoxeago jarriak ziren, eta hobeto entzun ahal izan genien hauei. Dena dela, jaialdia laburra bezain ona izan zen eta Santutxutarrak, eta Bilboko beste alderdietatik inguratutako ere, oso pozik joan ziren etxera, hurrengo noiz izango den pentsatuz.

Eta Santutxurekin hasi garenez gero, zerbait esan nahi nuke bertan ospatzekoa zen UMEEN EGU-NA delako jaiaz. Umeen jai hau maiatzaren 13an zen egiteko, baina agintariek ez zuten baimenik eman nahi izan. Beraz, pentsatuta zeuden jolas eta abarrak ez ziren egin. Hala ere ez zen anniaziorik falta izan. Goizean mendira eramant zizuten umeak, eta gero, eguerdi aldera eta iluntzean, berebiziko giro jator eta alai sortu zen. Ez dakit kalean kantatzeko eta dantzatzeko inoren baimenik behar denik. Han behintzat ez zen horrelakorik nabaritu.

CARLOS CABALLEROREN HITZALDIAK DEUSTUKO UNIBERTSITATEAN

Maiatzaren 14an eta 15an Gas-teizen irakasle den Caballero jaunak hitzaldi bi eman zizkigun Deustuko Unibertsitatean, Euskal Herriaren historiari buruz. Lehen egunean metodologiak eta historiografiak mintzatu zen. Behar bada, ez zuen gauza apartekorik esan. Bigarren egunean gai interesgarriago bat ikutu zuen: Konbentzioko gerrak gure artean izan zuten eragina.

XARIBARI TEATRO TALDEA DEUSTUAN

Maiatzaren 19an, larunbatez, eta Euskal Kultur Mintegiaren aurtengo azken ekintza bezala, Xaribari taldea izan genduen hemen. Alderdi hauek gabiltzanok ez dugu

askotan izaten honelako aukerarik antzerki polit, sakon, esanguratsu eta benetan ondo muntatutako bat ikusteko.

Gonbarazioak higuinagarrak badira ere, nik orain arte ikusi dudana euskal teatro talderik onena dela esan behar dut. Lana oso ondo egiten dute: gezurra dirudi profesional ez diren batzuek nolako indarra ematen dioten beren interpretazioari, beren gorputzen mugimendu bakoitzari Badute eginkizun polita donostiar gazte hauek.

Txalorik beroenak teatro talde berri honi eta jarrai dezetela luzaro horrelaxe lanean. Euskal teatroak Xaribari bezalako taldeak behar ditu, eguneroko monotonian ez jausteko.

Penagarria jende gehiago ez inguratzea. Eguna ere ez zen oso egokia izan. Baina, dudarik gabe, haratu ginenok ez genduen denborarik galdu. Ez horixe!

DEUSTUAR

oiartzun 'dik

MUSIKASTE

Gure irakurleek jakifien gañean egongo dira noski, zer dan Erren-darian izandu diran MUSIKASTE batzarrak. Esan genezake errialde oietan, azkeneko urte oietan izandu diran batzarrerik garrantzi aundienetakoa izandu dala. Bañan, batzuek, ez jakifien arkitzen diranak, galdetuko dute, Bañan zer izan da «musikaste» ori: (Coral Santa Cecilia'ko zuzendari Goñitar Iñakiren, errentiarra bera, erantzuna ipintzen degu).

—Musikaste izandu da Andra Mari koruak eta batez ere bere zuzendari aita Ansoarenak eratutako batzar bat. Batzar ontan nai izandu da ikusi eta baita ere ikasi, zer izandu dan orain arte euskaldunen musika ta baita ere zer izango dan. Erabakiak gutxi geiago artuak izandu dira eta usten det ere konklusio batzueria biurtu dirala.

KARRIKA'KO AUZOAN SUA

Oiartzungo euskaldunen artian badeagu esaera zar bat, beti ezbehar bat sortzen darian esaten deguna: «ETSALA EZ BAIDA LO EGOTEN». Eta orain ere berriro esan bearko degu. Karrika'ko auzoan bi ume txoek jostatzen dabilzala, noski, bere etxeko iatze metari su eman diote. Jakin degunez bi edo iru meta iatze su artuak izandu dira. Ori da berria. Ori da eguneroko periodikuak esan digutena. Bañan beste gauz gelago gertatu ziran. Bat, errialde guztitatik jendia segituan bildu zala kea ikusi zutenean. Eta orrela sua lenbailen kontrolatua izandu zan eta italia ere bai. Oraindik soziedade egoista ontan laun urkoaren alde joaten diran benetako gizonak baditugu. Ta bestea berriz, etxeko amona arkitzen zan, etxeko gela batean mintxo eta suaren larritasunean inortxo ere etzan oroiu gure amonaxto onen gelara ke asko sartzen zanik, eta begira or, beste sustoa non eramant zuten, amonaren gelara sartu ziranean eta au oso asnas-berotuak arkitxu zutenian. Be-

netan ETSALA EZ DA LO EGOTEN... ZORIONAK BELOKITAR J.F.

Karrika'ko Beloki'tar J.F.'k Napparuko Vera de Bidasoa'ko errian karrera ziklista, umentzako antolatua, irabazi egin du. Aurreneko aldian zuen ateratzen zala ta bertan txapeldun gelditu da. Zorionak. Bañan jakin degu bera bakarra etzala Oiartzundik joan, baizik eta beste zazpi edo zortzi multilkozko ere an izandu dirala. Gauz zoragarria benetan. Bañan ala izango litzake, Oiartzungo elkarte batzuen menpean joanak izan balitz, bañan gertatzen da Irungo C. ciklista, rekin joanak ditugula. Eta gure galdera, askotan egin degun galdera da: Eta Oiartzungo elkarte oiek, zer egiten dute? Denok dakigun beze-la elkarte oiek beren izenaren ondoan ipintzen dute «deportiva»; bañan nik uste azken aldi oietan, elkarteko gazte oiek ez dirala konturatzun berak ere zartzen ar dirala eta bere ondoan eldu dirala beti-gora beste gazte asko eta gaztienak ez dutela batere laguntzarik billatzen. Len ere izandu dira elkar-teak eta baita ere gazteengan-dik lan asko egin dutenak, orain berriz une illunean bizi gera, krisi-san gerala dirudi.

Elkarteak; alaitu zuen biotzak eta erabakiak eta begira zure ondorenean dabilzaten zuen baño gazte-gokoari eta lagun deiozute, badek eta ordua!

BAXURDE

mutriku

«KARITAS»

Orra or erriko «KARITAS», ainbeste lan eder egiten ari dan taldea. Talde bikain eta langillea. Zalaparta gutxi, baina egintza isil ederrak ugari. Asko dira gure errian talde onetaz ezer gutxi gogoratzen diranak, edo axola gutxi zaitotenak. Talde au osatzen duten gizon eta emakumeek, badute bai, beren buruauste ikaragarriak; ibilibearrak, une garrantz eta neket-suak, baita arpegiz-arpegi azaldu bearra ere zerbait laguntza iritxi-ko badute.

Zenbat lan, zenbat ordu galtze!... naiz eta askotan eske-txarrez ordainduak izan.

Oraindik-orain, azken urte auetan egin bezala, aurtan ere KARITAS-ek antolatu du bederatzir urtetik amairu urte bitarteko umeentzat egun batzuetako uda-garaia, «Kolonía Santurde» deritzan tokian gure ume-txoak oporraldi alaiak igaro ditza-ten.

Neska-mutikoen garaia txandaka izango dira. Neskatxoak Uztailaren amabostetik Abuztuaren leenera, eta mutikoak abuztuaren leenentik emezortzira.

Kolonía ortara joan nai duten neska-mutikoen gurasoek, gai oni buruz zerbait gelago jakin nai badute, zuzendu bitez Maite Astigarragarena edo Maria Anjeles Basurkorengana. Bai batek nola besteak argi eta garbi aditzera eman-go diote.

ELKAR-LAGUNTZA

Igaro zan igandean gure Eleiz Parrokian, lanik gabe edo estuasun berezietan arkitzen diranen alde diru-biltzea egin zan. Goiz-goizetik eliz atarietan maaik gerturik zeuden zerbait laguntza jasotzeko. Baita jendeak arretaz erantzun ere. Eskerrik asko guziei.

JAI ETA JAI BEZPERAKO MEZAK

Ekainaren aurretik, jai arratsaldeko Meza 7etan izango da, eta jai bezperatakoa illunabarreko 7 1/2-etan. Astegunetan orain artean bezala.

LEENBIZIKO JAUNARTZEA

Igaro zan igandez, Andre Mari Jasokundearen Eleiz Nagusian ospatu zan umetxoan leenbiziko jaunartzea. Au dala eta eleizkizun goi-goienetakoa egin zan. Larogei umetxo ziran, leenengo aldiz zerutar janaria artu zutenak. Biotz garbiz, guziak elurra bezin txuri apaindu-rik, zerutik jetxitako aingerutxoak ziruditen. Uraxe bai edertasuna! Elizkizuna bukatzean, umetxoak ez-patadantzarien arkupetik atera ziran, eta ondoren Goizeko Izarrako dantzariak alakoxe dantzaldi politak dantzatu zituzten umetxoan goratzairez. Egun alai benetan umetxo jaun-artu berrien eguna. Zorionik biozkorrenak umetxoei eta beren gurasoei.

ERIoTZA

Maiatzaren 20an, il zan Furundarena Zumalabatar Kasildo, 77 urte zituelarik. G. B. Arrantzale jatorra, erritarren artean guztiz matatua. Ar bezate bere emazte eta anai-arrebek gure samiti-agurra.

GOIAN BEGO

Aurreroko argitaraldian azaldu bezala, Amerikar lurraldean, Idaho, il zan Elezgaraitar Imanol gizon jator eta euskaltzale sutsua. Il eta ogei egunen buruan bere gorputza Mutrikuratua izan zan; eta bai jendetzak ondo lagundu ere bere illobirarte. Bere erriaren maitale zan, eta naiz atzerrian il, bere gorpuak Euskalerrri maitagarri ontan lur artu zuen.

Bere emazte eta seme-alabei berri-riten diegu gure samin agurra.

JAIOTZA

Egurbidetar Eujenloren emazte Mendizabaltar Trinidadak irugarren mutil eder bat izan du. Zorionak. ANDONEGI

ATAUN

Aiako Biztanleen Kopurua (1965 - 1973)

Ataun herria luzea dugu. Esaten dutenez, Gipuzkoako luzeenetakoa (Oinati handiagooa izan bide da).

Biztanle guttikoa da, ordea. Urte-rik urtera, geroz eta biztanle guttiago bizi izan gara Aaunen. Gero ikusiko duzun bezala, duela zortzi

urte baino bostehun eta hamaika biztanle guttiago bizi gara.

Gaurko kronikatxo labur hau, Aiako festak direla eta moldatua da. Eta horregatik, Ataun osoko eta Aiako biztanleen kopurua jaso dut. Datoak, udaletxeko padroietatik atereak dira.

ATAUN GUZTIAN

AIAN

	ATAUN GUZTIAN	AIAN
1965. urtean	2.811 biztanle	288 biztanle
1966. »	2.800 »	280 »
1967. »	2.790 »	278 »
1968. »	2.789 »	270 »
1969. »	2.782 »	266 »
1970. »	2.752 »	260 »
1971. »	2.615 »	258 »
1972. »	2.302 »	256 »
1973. »	2.300 »	249 »

Kronikatxo honen haseran eman dudana ohar edo datoaren frogagarri, hara hor! Aian, duela zortzi urte baino hogeita hemeretzi biztanle guttiago bizi da. Benetan tamalgarria da gertakizun hau. Bai horixe! Izan ere, Ataunen ez dago gaur eguneroko ogia irabazterik. Baserritarrak guttitz doaz, gera-

tzen diren baserriak modernizatu gabeak dira (gutti batzu ez besteak, bederen), industriarik ez dugu... Hori dela eta, jendea kanpoko herri-ritara irten beharrean aurkitzen da: lana egin dezan, eta bide batez bizi dadin.

Trikuarrieta

DONIBANE LOIZUNE

UDAKO EUSKAL UNIBERSITATEA

GAI AK:

1. LITERATURA.

L. VILLASANTE: XVII garren mendeko literatura: Donibane Loizuneko idazleen eskola.
Y. SARASOLA: Gaurko literatura.
J. HARITSCHELHAR: Idazki argitze lana. (arratsaldetan)

2. LINGUISTIKA

L. MICHELENA: Euskeraren ixtoria.
A. IRIGOYEN: Euskararen estruktura morfo sintaktikoak.
M. MOURGUIART: Linguistika eta erakaskuntza.

3. IXTORIA, EDERGINTZA

P. NARBAITZ: Naparroako ereinua nola eta norekin sortu den.
J. INTXAUSTI: Ipar Euskal Herria 1870-tik 1914-rat.
J.-L. LIZUNDIA: Geografia politikoaren ixtoria.
J. SAN MARTIN: Lehengo Euskal edergintza
— Harri aroko edergintza
— Erdi aroko eta Pizkunde garai-ko edergintza eskolak.
J. LARRAMENDI: Gaurko euskal edergintza.

4. EKONOMIA

G. ANTSOLA: Euskal Herriko indutria eta dirugintza gaurko gizartean.
J.-L. LIZUNDIA: Ekonomiako bideak.
X. IRIGARAY eta J.-L. DAVANT: Gaurko laborantza.

5. MATEMATIKA

K. SANTA MARIA: Logika matematika.
J.-L. TXILLARDEGI: Matematika erakaskintza.
ETXEBERRIA: Fizika erakaskintza.
C. HARLOUCHET: Informatika erakaskintza.

6. ANTROPOLOGIA.

J.-M. SATRUSTEGI: Nekazaritza eta Olagintza
Jondoni Joane egunetako folklore eta ohitura zaharrak.
G. BIDART: Zoziologia berriaren bidetarik.
J.-M. BARANDIARAN: Zein diren Euskal etniaren berezitasunak
Ethnografiarako lan bideak.

7. PEDAGOGIA

A. LERXUNDI: Dakiteneri Euskara nola erakasi; alfabetatze problema.
P. ALTUNA: Ez dakiteneri euskara nola erakasi.
DONOSTI-ko ERAKASLE TALDE BATEK: bi mintzairerako erakaskintza.

8. GOGOETA SAILA

J. AZURMENDI: Gaurko egoera ideologikoari hitzaurre bat.
R. GARATE: Lanaren antropologia edo Marx eta kristautasuna.
P. XARRITON eta AGUIRRE BALZATEGI: Fedearen dinamika.

Gai horien azterketak edo ikertzeak egingen dira:

- Goizetan: irakaslek eman mintzal-diak.
- Arratsaldetan: talde edo multzo berezietan irakasle eta ikaslek ibiliko dituzten elgar hizketak.

DENAK EUSKARAZ.

Noiz: Aboztuaren 28-tik, irailaren 8 arte
Num: DONIBANE LOHIZUNE-n (Lapurdi)

«Maurice Ravel» Lizeo edo Ikastegian.

Argitasun eta xehetasun gehiagoren ukaiteko, galdetu zuzenbide huntarat:

IKAS

15, rue Port-Nef
64100 BAYONNE
Tél. 25.64.26

A T A U N

JOXEMIEL BARANDIARAN OMENALDIKO PROGRAMA

Ataungo Guraso Elkarteak eratuta.

Ataungo herrian izanen dira omenaldi jaiak, Ekainaren 12tik 21era.

—oOo—

HITZALDIAK San Gregorio hauzoko Elizan, arratsaldeko 8,30etan: Ekainak 12. Anjel Lertxundi: "EUSKAL LITERATURA GAUR". Ekainak 13. Leizaola: "DUNBAREN SORRERA". Ekainak 14. Martin Etxeberria: "EUSKAL IPUIAK". Ekainak 15. E. Goyenetxe: "FRANTZIAKO IRAULTZAN EUSKAL HERRIA".

San Martin hauzoan: **BERTSOLARIAK**, latzanipeko zelaian, Ekainak 16, gaueko 9,30etan: XALBADOR, LOPATEGI, LAZKAO-TXIKI, ENBEITA, BASARRI LAXARTE, IGARZABAL ETA AROZAMENA. HAUREN EGUNA San Gregorio hauzoan. Ekainaren 17an, Igandea.

Euskal herri osoko haurrak izanen dira. Goizeko 9etan Sakabi eta Egañazpi trikitixen kalejira. Goizeko 10etan Xistularien kalejira. Goizeko 11etan Herri meza. Goizeko 12etan Haur xistularien konzertoa.

Arratsaldeko 4,30etan Haurrentzat jai berezia.

Haur abeslariak
dantzariak
giñola

Tartean eskulanen xepelketako sariak Joxemiel Barandiaran jaunak emango ditu.

Jai honen barruan, Joxemiel jaunari oroigarri bat emanen zaio Euskal herriko haurren izenean.

HITZALDIAK San Gregorio hauzoko Elizan, arratsaldeko 8,30etan: Ekainak 18. Andoni Lekuona: "BASERRIA GAUR". Ekainak 19. Altuna: "EUSKAL LEHEN GIZONA".

San Martingo hauzoan **EUSKAL ABESTIEN JAIALDIA** altzanipeko zelaian. Ekainak 20-asteazkena, gaueko 9,30etan:

LUPE, BENITO LERTXUNDI, ENEKO LABEGERIE, MIGEL LABEGERIE, JON ENBEITA, MIKEL LABOA, MANEX PAGOLA, XABIER LETE, LURDES IRIONDO, GORKA KNORE, OSKARBI, JOXANTONIO ARZE (poeta), ZABALA (kitarrista), ARZE ANAIAK txalaparta, eta ORIA ANAIAK, LAJA, SAKABI ETA EGANAZPI trikitixak. San Martin hauzoan JAI NAGUSIA, Ekainak 21-Korpus eguna.

"EGUN SENTIA" Xalaparta-Iturengo Zanzanzar-ek, trikitixak eta Xistulariek parten hartzen dutelarik.

Goizeko 9,30etan. Euskal herriko Xistularien kalejira.

10etan DANTZARIEN kalez-kale.

10'30etan HERRI MEZA.

12etan TXISTULARIEN KONZERTOA altzanipeko zelaian.

Arratsaldeko 5,30etan altzanipeko zelaian:

DANTZARIEN SAIOA:

Donostiako	ARGIA	Estellako LARRAIZA
Luzaideko (Valkarlos)	BOLANTAK	Otxagabiako MUSKILDA
Gasteizko	GASTEIZ	Durangoako YURRETA

eta Bilbaoko BIZI NAIZ.

Ondorenean, Joxemiel Barandiarani oroigarri bat emanen zaio Euskal Herriaren izenean.

Oria anaika, Egurrola-Epelde Trikitixalariak eta Xistulariak eratu-tako erromeriarekin emanen zaio bukaera.

—oOo—

San Gregorio hauzoko Eskoletako gelan zabalik egonen da, Ekainaren 12tik 17ra, haurrak egindako eskulanen erakusketa.

San Martin hauzoko, altzanipeko etxe azpian zabalik egonen da, omenaldiko egun guztietan:

—Euskal arte eta Euskal Herriko arkitektoen Gipuzkoako kultura ordezkariak eratuta: "ARKITEKTURA ERAKUSKETA".

Diapositiben bitartez, hemengo arkitektura buruzko arazorik garrantzitsuenak erakutsiko dira.

—Euskal liburu eta diskoen azoka.

Ataungo Guraso elkarteak zuzenduta eta Kaja Laboral Popular-en babesean JOXE MIGEL BARANDIARAN izenarekin, "Euskal Historiaren azterketa edo inestigazio lanen, saria sortzen da.

Omenaldi honen fruitu iraunkor bat izan dadin nahi dugu.

Sariaren xehetasunak laster azalduko dira.

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

BEASAIN

JAKINTZA ASTERAKO EGITARAUA

HERRIKO UDALETXEAREN BAITAN

Maiatzak 30 - Asteazkena

Ilunabarreko 10,30 etan, Usurbe aretoan Euskal musika eta dantza jaialdia «ENBOR», «GARA» eta «GOIERRI» dantza taldeak egiña.

Maiatzak 31 - Osteguna

Arratsaldeko 4,30 etan «San Martin de Loinaz» ikastetxeko pelota lekuan: Haur-jolasak. Pelota partidu, bolari txapelketa, sokatira eta abar. Atsedeen batean Zarauzko, «Haur Kantak» taldeak egingo du bere saioa.

Ekainak 1 - Ostirala

8-retan. San Martin de Loinaz ikastetxeko aretoan Euskal Dantza-taz Kondairaren azalpen eta esan niaz mahi-inguruko.

Ekainak 5 - Asteartea

Goizeko 10-etan: SOKATIRA LEHIAKETAN esku artuko duten taldeen izenpetze eta pixaketa. Berau, beheko enpantzako baskulan egingo da. Taldea Beasainen bizi dena behar du izan, 8 lagunez osatua eta gutxiarik 600 kiloko pixua duena.

10,30 etan: HAUREN AURRESKUA Martin Deunaren enparantzan. Ondoren eta leku berean, GAZTEEN AURRESKUA. Aspaldi galdu genduen ohitura zahar baten berpiztea.

12,30 etan. SOKATIRA LEHIAKETA, Martin Deunaren enparantzan. Sariak: Irabazleei 2000 pezeta, bigarreni 1000 peseta eta beste guztiei 500 bana pezeta. Atsedenetan LAZKAO-TXIKI eta AGIRRE-ren bertso gozoak entzungo ditugu.

Arratsaldeko 5-tan: Loinazko futbol zelaian AIERBE eta IRUNTIXIBERRI-k beren indarrak neurtuko dituzte, egurra ebaki eta ondorenean korrika egingo dute. Ondorenean ENDANETA-k arrijasotzen saio bat egingo du, jasoko ditun arrien artean 225 kiloko arria altxatuko du. Jaialdi honen aurkezleak hazkao-txiki eta Agirre izango dira. BANCO GIPUZCOANOK babestuta dago.

7-etatik 9,30-etara, eta 11-etatik 2-etara: Dantza saioak Martin Deunaren enparantzan, Iñaki Arriaran-en taldeak alituta.

7,30-etatik 10-etara: Euskal Liburu eta Disken azoka «Sociedad deportiva Beasain» edo Casino deritzan aretoan.

Ekainak 6 - Asteazkena

7,30-etatik 10-etara: Euskal Liburu eta Disken azoka «Sociedad deportiva Beasain» edo Casino deritzan aretoan.

8-retan: San Martin de Loinaz ikastetxeko aretoan Klaudio Aranburu-k SIKOLOGIA-gaz itzaldi bat eskeñiko du.

Ekainak 7 - Osteguna

7,30-etatik 10-etara: Euskal Liburu eta Disken azoka «Sociedad deportiva Beasain» edo Casino deritzan aretoan.

8,30-etan: San Martin de Loinaz ikastetxeko aretoan, Donostiako «XARIBARI» taldeak «BATZAR NAGUSIA» antzerkia eskeñiko dute.

Ekainak 8 - Ostirala

7,30-etatik 10-etara: Euskal Liburu eta Disken azoka «Sociedad deportiva Beasain» edo Casino deritzan aretoan.

8-etan: Itzaldi jator bat, San Martin de Loinaz ikastetxeko aretoan Hitzlari: Eusebio Osa. Gaia KULTURA eta GIZARTEA.

Ekainak 9 - Larunbata

7,30-etatik 10-etara: Euskal Liburu eta Disken azoka toki berean.

10,30-etan: Usurbe zinean, Ondarru-ko KRESALA taldeak «MARINELAK» euskal zarzuela jator bat eskeñiko dute.

Musika: Jose M.ª Altuna-rena.

Idatzle: Agustin Zubikarai-rena.

Ekainak 10 - Igandea

11,30-etan: 500 dantzari eta 160 txistulari ongi etorria Erauskin-go enparantzan. Txistularien eta dantzarien erakusketa hau DONOSTIAKO AURREZKI KUTXA MUNIZIPALAK babestua dago.

12,30-etan: Dantza talde eta txistulari guztien ibilaldia asiko da lartza erroto zubi ondoan. Herriaren gibelera doazan artean dantza talde bakoitzak bere errialdeko dantza jator bat egingo du.

2,30-etan: Dantzariak Herriko Elkarteetara joango dira bazkaltzera.

4,30-etatik 5,30-etara: Arratsaldeko dantza saioen asera. Lehenik Dantza taldeek herriko auzotara banaturik jardungo dute.

5,30-etan: Dantza talde guztien jarduna «Loinazko futbol zelaian». DONOSTIAKO AURREZKI KUTXA MUNIZIPALAK BABESTUA (sarrera hutsen izango da) Jardungo duten taldeak: Beasain, Ordizi, eta Lazkao GOIERRI, Tudela-ko UDALETXE taldea, Biarritz-ko OLDARRA, Gasteizko LANTZALE, Galdakanoko ANDRAMARI, Bilboko DINDIRRI, Oñatiko Lagun Onak Baionako ORAI-BAT, Zumarragako LURRA, ARIZKUNGO taldea, Estellako IZARRA taldea...

Azkenean danak batera dantzari eta herriak ariñ arin bat dantzatuko dute.

Jaialdi honen barruan GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALAREN babesean eratutako «USURBE» Nobela laburraren lehen sariketa sarituen berri emango da, baita ere izperringian ondorengo egunetan.

Irabazten dun Nobela. LUR liburutegiak agertuko du. Ondoren, gaueko 10-ak arte, KALEJIRA eta ERROMERIA kalez-kale. Hometan, denok esku artu behar dugu, herri, dantzari, txistulari, soinu-jole, trikitixa, eta abar...

Esan behar da baita ere, lehen aipatu diren Dantza-taldeak baino gehiago izan litezkeela behar bada. Egitaraua aurrez prestatu beharrik bultzatugaitu izen hauek bakarrik agertzerak, baina beste zenbait talderekin ere harremanetan gaudelarik, horiek baino gehiago izango direla uste dugu.

Gaueko 10-tan: Erromeriaren amaia eta berarekin Beasaingo JAKINTZA ASTEARENA.

irakurri zuen Ambrosio Zatarain euskaltzain laguntzaileak, eta Axularrek eta beste hitz hau zein zentzutan darabilaten esan zuen.

Lapurti, Zubero, Nafarroa Behereko hauzapez eta alkatteen, Euskaltzaindiaren eta Bordaleko Unibertsitatearen babesean, eta Frantziako Heziketa nazionalako Ministe-

ritzaren baimenaz, Donibane Lohizuneko "Maurice Ravel" Lizetean Udaoko Euskal Unibertsitatea nola eratuko den aditzera eman zuen Haritschelhar jaunak. Udaoko Unibertsitate hau abuztuaren 28an hasi eta irailaren 8an bukatuko da.

Euskaltzaindiaren Prentsa Bulegoaren agiria.

EUSKALTZAINDIA- REN BATZARREA

Euskaltzaindiak maiatzaren 25ean, arratsaldean, hilaen azken ostiralean, hileroko Batzarre arrunta egin zuen. Gipuzkoako Diputazio Jauregian.

Euskaltzain laguntzaile eta ohorezkoak hautatzeko asmotan, goizean euskaltzain osoek barren Batzarre berezia egin zuten.

Batzarre arruntean ukitu ziren punturik inportanteenak hauk dira:

Donostiako "GOIZALDI" Herri Dantza Taldearen zilar ezteiak direla eta literatur konkurtsorako nahiko lituzketen epai mahaikoak izentatu ziren.

Goizean barren Batzarre berezian hartu ziren erabakien berri eman zen. Bederratz euskaltzain berri hautatu ziren. Euskaltzain laguntzaile gisa: Gregoire Epherre, Mikel Zarate, Jon Bilbao, Manuel Olazola "Uztapide", Jose Migel Zumalabe eta Martin Ugalde jaunak; laguntzaile ohorezko gisa orain arte laguntzaile izan diren: Antonio Tovar, Karl Bouda eta Norbert Tauer jaunak.

Josu Oregi euskaltzain laguntzaileak Leizarragak zerabilan aditaz hitzegin zuen; Gabriel Aresti euskaltzain laguntzaileak erantzun zion.

Jean Haritschelhar euskaltzain oso eta Lehendakari ordezkia jaun Bernard Etxeparekoak idatzitako "Kontrapas" poemaren eite eta jenero literarioaz mintzatu zen. Honek esandakoez batek eta bestek zer esanik frango izan zuten.

Euskaltzaindiaren hurrengo Batzarre arrunta —eta ageriko— ekainaren 21ean egingo da. Arrasateko udaletxean. Hori erabaki zen.

Euskal irakasle tituluak ateratzeko azterketak egun hautan egingo dira: Arrasaten uztailaren 7an, arratsaldeko 7etan, eta Donibane Lohizunaren irailaren 8an, arratsaldeko 3etan.

"Soin" hitzaz idatzi bat

ELIZAREN BERRI

DONOSTIAKO III APAIZ BATZAR
NAGUSIA MARTXAN

Errenka bada ere. Errenka alegia, maiatzaren 21-22an Loiolan egin duen batzarrean, batzarkideen artean agertu bait da uste hau, hots jendeak uste gutxi duela aipaturiko Apaiz Batzordearekiko.

Dena den, martxan da nola-hala.

Bost puntu zituen aztergai azken batzarrerako: 1) "Sekularra Elizan" Donostiako gotzai-idazkia aztertzea; 2) Laikoen eskuhartzea Eliz egituretan; 3) Laikoen Kontsejua antolatzea; 4) Fede heziketa; 5) Apostolotar mugimenduak.

Itxura denez, ordea, hor aipaturiko gaiet bidea hesteko edo nagi erazteko interesaturik zegoenik bazen batzarrean bertan; izan ere, ia egun t'erdi (bi egunetatik egun t'erdi bada zerbait!) batzaz barruko araudiaz mintzatzen eman ziren. Lege arazoetan bada jende iaorik, nonbait. Bestalde, aipatu gotzaien dokumendua irakurri ere gabe joan zen zenbait jende. Eta jakina, punturen bat edo beste ukitu zen soil soilik.

Argi asko nabari zen, jendea ez zegoela, urrundik ere, gerturik laikoen arazoari bizkor heltzeko. Nahi ere ez zenbaitek horrelako katramilarik. Zenbaiti ez bait zaio eskapatzen laikoak Eliz egituretan sartzeak dakazkikeen ondorioak. Egokiagotzat ematen da ghetto giroko Eliza, konfliktiboa baino. Halatan, aipaturiko Donostiako gotzaien dokumenduan ageri den frasea, talde txikiei zuzendurikoa, irekitasuna eta katolikotasuna eskatuaz, direlako talde txiki horiei baino gehiago, ghetto giroko klerikal talde hetsiei dagokiela aegri da. Zeren katolikotasuna, irekitasuna, ez bait du egiten gizatalde handiak, egunoroko erreallitateari ahalik irekien izateak baizik. Eta giza errealitatea, bistan dago, urrunago da "Costa del sol"eko hondartza baretik, Kantauri itsas ertzeke ur harro eta asaldatutik baino.

Dena den, Apaiz Batzorde Nagusiaren erabaki eta asmoak eraginkorrako bihurtzekotan, Idazkaritza sortu da Batzordearen baitan. Honen egitekoa, oraingoz, bailaraz bailara, dioesia guztian, laikoak Eliz egituretan sartzearen arazoz apaizak kontzientziatze bideak urratzea izanen da.

Horri buruz, opa izatekoa da, eginpide hori jator betetzeko eta jendearen aurrean prestutasun apur batez agertzeko, kontzientziatze lan horrek, laikoak Eliz egituretan sartzearen ondorioak azaltzea ere ekarriko duela. Eta bistan dago, ondorio horietako bat hau izango dela: laikoak ez direla konformatuko sakramentalismo giroko kristau heziketarekin, baizik askapen edo liberazio mailako konpromisozko kristau heziketa eskatuko dutela.

1975: URTE SAINDU

Gizadiaren barne berrikuntzarako izanen da Urte

Saindu hori, eta gizon-emakumeen bir-adiskidekuntzarako.

Gertuera (eta amaia ere bai gehienontzat) dioesia bakoitzean hasiko da, 1973ko Mendekoste egunez. Erromako Urte Saindua, Elizaren historian 25.a, 1974 ko Gabonetan hasiko da.

25enbat miloi erromes espero omen dituzte Erroman.

KRISTAUA ETA GIZA LIBERAZIO BORROKA

1972ko abuztuan, Elizen Ekumeniko Kontsejuak, hots katolikoa ez beste Kristau Eliza gehienak biltzen dituen Kontsejuak erabaki hau hartu zuen: beren inbertsioak eta merkataritza Hego Afrikan egiten dituzten Sozietateei diru-boikota egitea. Izan ere, zioen, "Hego Afrikan egiten diren atzerritar inbertsioen arrazoina, zuri aginpidea indartzea bait da, eta lurralde hartako jendetza handienaren gain duten zapalketa sendotzea".

Erabaki hura ez da airean geratu. Bere ordua etorri zaio. Hona zer adierazten duen Ginebratik aipaturiko Kontsejuak. 650 Sozietateetako akzio guztiak saldu egin dituela.

Are. Aipaturiko Kontsejuak, munduan zehar, askapen mugimendu guztiei laguntza eman nahi die. Hain zuzen, mementoan, laguntza hori 25 erakundek jasotzen dute. Laguntza horretatik, parte handi bat Hego Afrikara doa (101.000 dolar); Hego Ameriketara, berriz, 10.000 dolar.

Bada horretan zer ikasirik. Oraindik orain, Zeruko Argian, Gurutz Ansolak zegien deia datorkit burura: ea, Euskal Herrian noiz hasten diren dirudunak bertako enpresak finantzeatzen, atzerritarrei indar eman orde.

SAN MIKELGO APAIZ-BILERA

AMUNSAk ez omen du aipatu ere oraino. Ez nuen uste berri horien monopoliorik nuenik. Dena den, esan behar dut, aipatu ez badut, gauza zehatz eta segurorik ez duela harrapatu ene antenak.

Hau bai, entzun dut, orain zenbait urte aipa ez zitezkeen gauzak, aipa ahal izan direla. Eta beste hau ere, bai: euskara batuaren arazoa ez daitekeela oinarritu fedean. Esan beharrik ez zen. Baina, esango nuke, beste "euskara motak" egoera berdinean aurkituko direla. Eta oraindainokoa, jerarkia mailako "euskarak" ez du haintzat hartu euskara batua. Zergatik? Ala, euskara batuari atxiki gatzazkionok ez ote dugu eskubiderik alde horretatik?

AMUNSA

Instituzioa eta klerikalismoa

Joseba Arregik bere azkenengo artikuluetan elizaren nahi ta ezko erazte hori historikoki nola burutu den agertzen digu. Ikuspegi historiko horen ondoren bezala, galdera hau plazaratzen du: Beharrezkoa al da eraketa konkretu guzi hau? Holakoa behar al luke nahi ta ez?

Galdera hau ez da txantxetako, egia esateko. Ez litzaiguke, hala ere, hain garrantzizkoa gertatuko, galdera honek soil-soilik instituzio-kera arazoari helduko balio. Besterik gertatzen da, ordea. Galdera gehienek ohi dutenez, honek ere sakonagoak diren galdera eta arazoetan murgilarazten gaitu.

SAKRAMENTU ETA DOGMA PROLEMA

Historikoki hedatuz eta borobilduz joan den Elizak, sinesmen-arloko egia zerrenda mailara jaso du bere prozesu historikoan izanduriko zenbait pauso. Hona hemen bi adibide: Elizarekiko serbizio era bat —apaizgoa alegia— sakramentu mailako gertakizun zaigu gaur. Elizaren egungo hierarki-moldaketa dogmaren absolutotasunez hornitua dago. Eliza berez da hierarkiko. Aita Santua hutsezina da. Ni ez noa gaur afirmazio hauen egia edo gezurra, arbuiztera edo baieztara. Bere garaian helduko diegu galdera hauen. Aipatu bakarrik egin nahi nituen gaur, zera agertu nahiz edo, instituzioari buruz arin-arin mintzatzearekin ez goazela inora, alegia.

Arazo hau ez dira guri bat-batean bururatutako azkarkeriak. Oso zaharrak dira gure Elizan. Kristau-eliza ezberdinetan zatiturik gaudela ikusi besterik ez dago. Eliza katolikoaren beraren barruan ere, sarritan arazo hauek eztabaida sortarazi dute. Ez daukagu antzinako kondairaren gaudan murgildu beharrik. Hor dugu gizaldi honen beraren haseran Modernista izenez ezagutzen ditugun burruka. Indarra eta zigorra medio erraz menderatu zituen orduan Pio X'nak. Galderek airean jarraitzen dute ordea. Zenbait apaiz irakaslek egingo eta luke gaur Euskal Herrian Elizak garai haretan ofizialki agindutako Modernisten aurkaka zina? Duela hamar urte egiten zuten zenbaitzuek ez, ziurrenez.

ELIZAREN BI ULERMEN MOTA

Bata: Eliza Jainkoak sorturikoa da. Eliza bere muinean giza legeetatik at dago. Gizadiaren eta gizartearen eboluzio baldintzatuetatik landa gelditzen den mundu jainkotiarra da Elizarena.

Bestea: Eliza historikoki egiaztatzen doan sinesmen elkarte da. Jesusen deiari erantzunaz, haren egiari erantzuteko, gero eta kristauago izateko etengabeko borrokan diharduena. Egiaren jabeagoa ez baina, egiaren bilakaera du bere oinarri nagusia. Egia teoria maila hutsekoa ez bai ditek. Praktikoki berriz kristautu beharrean arkitzen gera beti. Kristorekiko sinesmen batasunean, hortantxe ahalegintzen den elkarte da Eliza.

Edozein bereizketa bezala, nolabaitekoa da hau ere. Hain garbiak eta bereziak ez dira gertatzen egiaz. Joera bezala gertatzen direla aitortu behar ordea. Eten hori nahi eta ezkoa denik ere ez dut besterik gabe esan nahi.

ELIZA BARRUTIK KRITIKATU

Eliza historikoki ulertzeak gure ohiturazko eliz ulermenari zenbait arazo dakartzkiolarik ere, badu bere alderdi onik.

Gaur ez da gehiago reformazio garaiko eten hura bezalakorik posible. Zisma zurrumurrua maiz zabaldu da azken denboretan: Holandako eliza dela, ez dakit nungo apaizak direla, e.a. Baina ez da holakorik gertatu. Lutheran garaian ere Eliza katolikoak bere historikotasunaren erlatibotasuna guziz ahaztua eduki ez balu, ez zatekeen beharbada halakorik gertatuko.

Elizaren azterketa historiko ikuspegiz egiten duanari, ez zala Eliza berri bat sortzearen ideia burutik pasa ere egingen. Eliza katoliko ofizialak Jesusen Egia guzia behin betiko eskuratzen duenik pentsatuko ere ez duen bezala. Eliza aldatzearekin ere ez da harrituko. Ez ditu gehiago, exenplu bat emateagatik, protestanteen teologia azterketak bi hitz hutsetan arbuatu ea kakazuko. Ez da Eguno Elizaren eraketa eta bizierarekin lasai geldituko. Eliza instituzioa osoki arbuatzea ere kristautasun jator batetan oso bidezkoa ez ote den sumatuko du.

ELIZA ERATUAREN ARRIKUA

Gu ez goaz gure azterketan Elizaren egungo instituzioa bere osotasunean aztertzen. Ez da ere instituzio hori historikoki nola sortu den —Josebak aurrekora egin zuena baino zehazkiago— eskeintzen. Liburu osoak behar dira horretarako. Hori egiten duen libururik bada gainera. Eliza instituzioak egun dituen zenbait arirsku nagusi agertu nahi gennituzke.

ELIZA KLERIKALA

Elizaren instituzioa berez, sinesmen elkarteari historian zehar gertatu zaizkion jakineko egoera batzuri egokitu nahiaren fruitu da.

Historikoki gertaturiko etengabeko egokitze horretan —beharrezko ahalegina— arrisku nagusi batetan erori da ordea: klerikalismoan (guziz erori den ala ez, utz dezagun, arren. Karlstad garaiko galdera da hori. Eta karlistada garaia joan zitzaion gure herriari).

Klerikalismoa erro erroaraino sartua dugun gaitza da, eta gainditu ere, apenas bi urtetan gaindituko dugun.

Klerikalismoaren sustraia beldurra da, enararik bizkorrena ere hegoak moztuta utziko lukean beldurra. Klerikalismoa, Elizak bere gaitetasuna, bere bizitasuna galdu duenaren seinale garbia da. Eliza klerikala bere buruari begira dago. Bere burua nola segur sentituko.

Klerikalismoak zentralismoa garamatza, indarraren beharra izatera, zigorra ohizko bihurtzea. Klerikalismoak liturgismo faltso batera eraman gaitu. Gaitik bera eraturikoa, eguneroko bizitzarekin zerikusirik gabeko batera, guzientzat berdina, latinez.

Klerikalismoak, sinesmena eguneroko bizitzatik urrutiratu digu. Bide batez berriz, eguneroko bizitzako burrukan lan aski badutenak urrutiratu egin ditu Elizatik: ikus Europako langileria.

Klerikalismoa, gure Elizatasunaren, gure sinesmenaren alderdirik garrantzikoena ahanzi izatean datza.

Elizaren egitekoa, Itun Berrian agertzen danez —eta honoko hau Thüsing exegetak dio— munduan Jesusen asmoaren zerbitzuko egotea da. Eliza Jesusen Eliza, bere bizitzan heren intenzio eta asmo nagusia egiaztatzen dituen neurrian da. Bestelako arazoez ez dute ezertarako balio. Arkitu ere ez daitezke inun arkitu. Elizaren egiteko hau kanpora begira dago nagusiki. Munduari begira, gizarteari begira, gizonari begira.

Barrura begira ere, sinesmen elkarte berari begira ere alegia, badu Elizak egiteko bat. Jesusen biziera, asmo eta erakutsien muina zintzo gordetzea. Sinesmenaren egia gordetzea. Horretarako ere zenbait kargu beharrezko ditu noski.

Klerikalismoa bigarren honekin bakarrik gelditzea da. Bigarrenago hau ordea guziz alferrikoa da lehenean gogor jarrai ezean. Mundu bitxi aparteko bat sortu besterik ez dugu egiten. Kasta berezi baten eskuetan dagoen «herri» bitxi bat.

Klerikalismoa aeta Elizak instituzio bat, hierarkia bat izatea ez ditut inola ere berdintzen. Geldi bedi hori garbi. Baina klerikalismo hori nagusiki, hierarkitasuna ulertzeko eta egiaztatze erak gerezanatu dizkigula ere, egia dela uste det.

Egun klerikalismoaren kontra etengabe mintzatzen gera. Baina aurrrera pausorik egin nahi badugu, barrenera jo beharra dago.

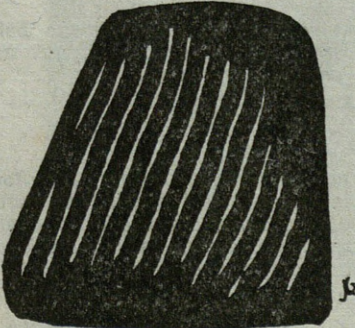
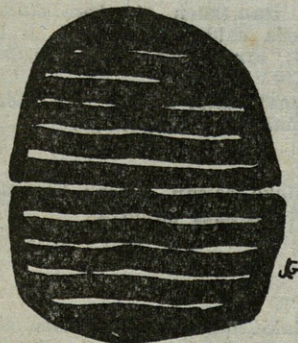
JEXUX MARI MUJICA

ZERUKO ARGIA SALTZEN DA:

ELGOIBAR
M. Gorostiza

ELBAR

Angera
Markina
Iriondo
Eguren
Gisasola
Barela
Alday
Aranburu
Estanko, 11
Isasi
Simon
Amana
Urreul
Urizar
Stigo XX

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

Donostiako arakiñak mataderia

egiten ari dira

Gipuzkoako baserritarrak beren zekorrek saldu eziñik dabilten ontan, arakiñen kontuak basoan suak bezala korritzen du. Gaur emen eta bihar an, zurumuru berbera aditzen nuen: Donostiako arakiñen gremioa, mataderi berri bat egiten ari omen da. Zenbait baserritarrek bildurrez dio ori, gaur arakiñak nahi bezala zekorak saldu beharrean gertatzen bada; bihar, are-ta lotuago aien mende geratuko dan bildurrez. Beste zenbaitetik berriz, itxaropenez; mataderi berri bat eginda, arakiñek zekor gehiago iltzen badituzte, baserritarrok errazago enpleatuko ditugun ustetan.

Donostiako arakiñen gremioko buru, Alvaro Elizondo dala jakin genuenean, berari galdezka joan gintaizkion; baita ark erantzun ere, guk galdetu ala eta gehiago. Planoak, obrak eta fabrika, denak erakutsi zizkigun, Martuteneko baztar batera eramanda.

Ona emen zer ikasi dugun.

—Donostiako arakiñak mataderia egiten ari omen zerate?

—Bai alaxe da. Martuteneko baztar ontatxe eginahalean ari gera, gaurko aurrerapenez ornitutako mataderi bikain bat altxa nahirik.

—Noiztik asi zifiaten?

—Donostiako arakiñen gremioak urte asko ditu; baiña orain dala sei urte, gremiokoak S.A. elkarte bat egin genuen eta emen Martutenen, segoak urteko eta larruak kurtzeko fabrika bat altxa.

Kaur fabrika ori martxan dago.

—Zer egiten duzue or?

—Animalien ondakin guztiak aprobetxatzen dira. Segoa bere artan ez du ezer balio; baiña urtu eta garbituta ez daukagu saldu eziñik.

Larruak, Gipuzkoako arakin guztienak biltzen ditugu eta Nafarroako batzuenak ere bai. Gero, emen, aldan aldan subasta egiñez saltzen dira.

Azkazalak, adarrak, esteak, ezurak... dana, azkenik belarrien barruko illeak ere aprobetxatzen dirata.

—Ori egiña dago eta orain?

—Bai, ori martxan jarri dugunean, mataderiari ekin diogu. Lurra lehendik daukagu erosia, dena batera. Orain mataderia egiten ari gera. Iru parte ditu: aragia eukitzeko kamarak, ganaduak iltzeko tokia, eta ganaduak bizirik euki behar al dituzue emen?

—Iru egunetan il ditzaken ainbat bururentzat bizirik eukitzeko lekua behar duela mataderi batek, agintzen du legeak. Gaiñera ondo dator lanerako.

—Zer daukazue egiña?

—Iruetatik parte bat egiña dago: kamara frigorifikoak. Egiña eta martxan. Lanean ari dira, kamaratan aragia badaukagu. Gaur oraindik il, erriko mataderian iltzen ditugu ganaduak; baiña gero aragiak emen jasotzen ditugu.

—Zenbat denboran euki ditekete frigorifikoan aragia?

—Aragi freskoa 20-25 egun. Gehiago eukitze ezkeron konjelatu egin behar da. Izoztuta 6 illabete euki daiteke.

—Ortaz aragia ugari dagoenean ilda kamaratan jaso dezakezue?

—Ez da ain erraz. Emengo baserrietan, urtean bi bolara izaten dira, zekorrek enpleatu eziñik ibiltzen direnak. Neguaren bukaeran, eta udazkenean, belarrak ahitu xamartzen zaizkionean baserritarrari. Orduan, ikullua arindu nahi dute denak eta zekorrek atera; baiña guk, ezin dugu aragi ori dena, une berean tablan saldu.

—Konjelatuta eukitzeko era badaukazue.

—Bai, baiña orduan prezioa asko jeisten da; konjelatua merkeago baita.

—Zer egiten duzue?

—Egiten duguna da, ahal dan guztia emen bertako ganadua erosi, kanpotik gutxiago ekarri. % 70 emen bertako aragia artzen dugu bolara oietan.

—Zergatik ez dena emengoa?

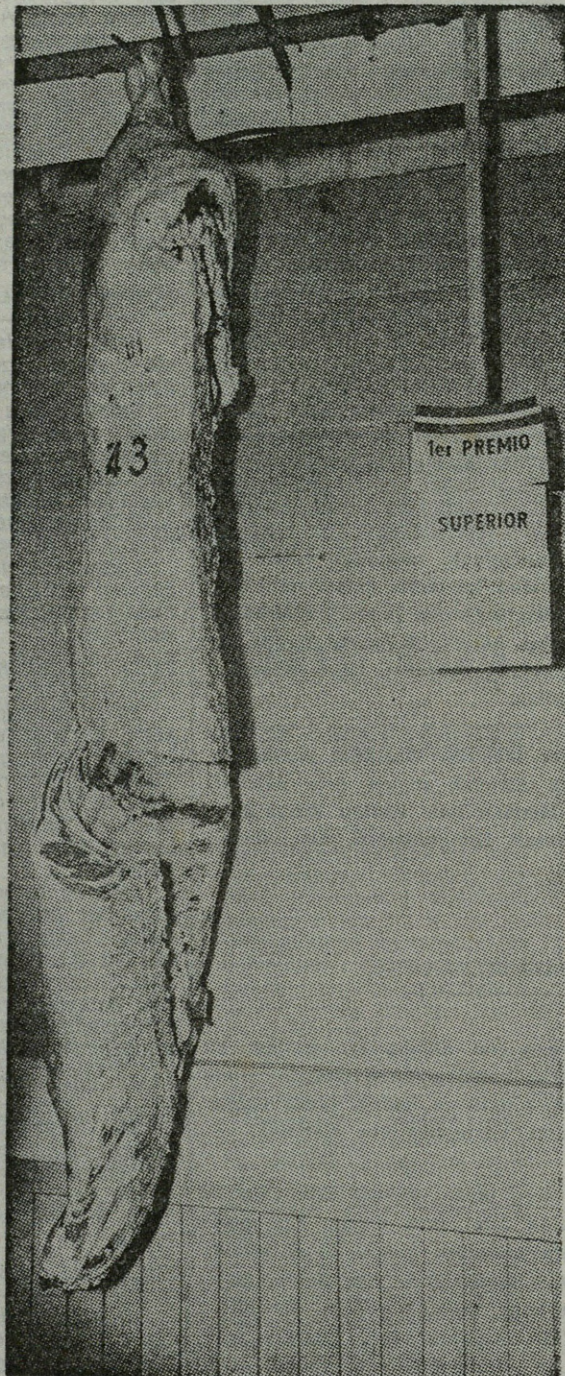
—Beste tokietako bezeroei ere, eutsi behar diegu. Zenbait garaitan emen ez dagoelako erdia eta gehiago kanpotik ekarri beharrean gertatzen gera. Baiña ahal dala nahiago dugu emen bertakoa. Gipuzkoako zekorra, kanpokoa baiña erraldeko bi duro gehiago pagatzen dugu.

—Zenbat buru ilko dira mataderi berri ontan?

—Urtean 15.000.000 kilo aragi: behi, zekor, ardi, zerri eta abar.

Gaur emen bakarrik saltzen dugu, baiña au martxan jartzean, noranahi salduko dugu. Beste mataderietan ildako aragia, gaur bertan Donostian saltzen dan bezalaxe.

—Zenbat arakin zerate elkartean?

Kalabaza galantak!

Urtean amabost milloie kilo aragi irtengo dira Donostiako mataderitik

—Lehen gremioan 130en bat giñen; oraingo elkarte ontan bagera 200, eta gero eta gehiago izango garaia nik uste.

Gipuzkoa guztiko arakiñentzat, nahi duen guztia- rentzat, ateak zabalik daude. Arakiñak gasta dezake, gremioak jarrita daukan biltzaileak erosten dutena, edota berak zekorra erosi. Gero emen il eta bere tablara eraman.

—Zuek mataderi au egiteak, zer ondorio ekarriko dizkio baserritarrari?

—Gu ez gera baserritarren kontrario, aldeko baizik. Baserritarrak zekorrek azitzen ez baditu, guk ez daukagu zer egiñik, aragia behar dugu.

Mataderi au denentzat irekia dago.

—Baserritarrentzat ere bai?

—Bai orixe, eta au esan behar duzu: Baserritar talde batek nahi balu, beren zekor mordo bat gure material il, gero aragia saltzeko, emen edo kanpora, il ditzake mataderi ontan, kamaratan eukiko dizkiogu eta beste lan guztiak ere egingo dizkiogu.

—Adizu, pentsatzekoa litzake.

—Bai, bai, sozio ere berdin artuko ditugu, nahi duten baserritarrak.

—Esker milla, Elizondo. Ez dut beste galderarik.

—Ez orregatik. Ea inauguratzen dugun emendik urtebetara eta orduan emango dizkizut berri gehiago.

—Eskerrik asko, berriz ere. Agur eta urrena arte.

ESNEAREN SALNEURRIA DALATA

Esnearen salneurriak, oraindik ere, itzegin erazten du. Ona emen, iparrean eta egoan, Asturiasen eta Granadan esandakoak.

Oviedon. Asturiasko onek gogor erasotzen digu, esnearen prezioa altxa behar litzakeela esanez, baserritarrei burua berotzen gabiltzanoi, eta bere arrazoibidea auxe da:

Esnea prezioz igotzen bada, jendeak gutxiago erosten du. Au esne soillarekin baiña ere garbiago azaltzen da esnez egindako produktuetan, mantekilla, gazta, yogur eta abarretan. Orduan esnea sobratu egiten zaigu, saldu eziñik gelditu; eta azkenean lehen baiña okerrago. Beraz ezin ditekete esnea garestitu eroslea aberatsago ez bada, au da, langileari jornal jasotzen ez bazaio.

Baserritarrok, beraz, esnea garestiago saltzen ez baiña merkeago produzitzen saiatu behar duzue; gutxi kostata esnea sortu, eta orduan, oraingo prezioan ere, kontua izango du.

Ala dio Oviedoko esne zentralen sindikatuko buru dan Ramiro Mon Jaunak. Granadan. Andaluziako esnebehidunak bildu dira, ganaduzaleari pagatu behar zaion esnearen salneurriaz itzegiteko.

Badakizue Espainia guztian esneak ez daukala prezio bera. Zonak daude. Andaluzia bosgarren zonan sartzen da eta an, 9 peza da ezarria daukaten esnearen salneurria.

An ere ez dira ba konforme. Esnetara jarrita dauden grnajak kitoan edo galeran ari omen dira. C.O.S.A.ko teknikoeak egin duten azterketan, Granadako behitegirik abillanari ere 9'10 pta. kostatzen zaio litro esnea. Billaren ondorio bezala gobernuari eskabide auek egitea erabaki zuten:

—Esne zonak orain arte bezala jarrai dezatela eta ez ditezela ken.

—Espainiako iparraldeko zenbait gandauzalek esan eta egin dituzten gauzak iguingarri zaizkiela, Andaluziako esnebehidunen kontra erdiz erdi doazelako.

—Neguko prezioak iraun dezala urte guzian.

—Esneak gutxienez behar duen grasari buruz, ezarri berri diran neurriak alda ditezela, lurralde bakoitzean behiak berez ematen duten esnea kontuan eukita.

—Azkenik, pentsuaren garestitzeak ematen dien ondoeza agertzen dutela, neurri berean esnea garestitzerik ez dagoen ezkeron.

Ona mutur bateko eta besteko kontuak aipa.

MANTEKILLA

Europako merkatu batua osatzen duten nazioak urteak daramazkiete, sobratzen zaion mantekilla nora saldu asmatu eziñik; baiña oraingoan, dirudienez, ondar guztiak garbitzeko modua egin dute: 200.000 tonelada U.R.S.S.era saldu dituzte. Prezioa, 2000 peza kintalmetrikoko. Orregatik salmenta au FEOGA: ri 22.000 milloie kostatuko zaio. Esan nahi du, Rusiak pagatzen duena kostapreziora ere iristen ez dan ezkeron, gaiñerakoa merkatu batuko nazio guztien artean osatzen dutela, mantekilla ori pillatuta zeukaten fabrikei ordaintzeko.

URSS.en jendea mehe bizi ote da ba?

100 URTE

Aurten bete dira 100 urte, apirilaren 18an, Munich-en Justus von Liebig il zala. Aleman au kimikoa zen eta beste asmazio batzuk egin bazituen ere, guretzat aundiena "abonoak" sumatu zituela. Bera izan zan landareak ongarritzeko abono artifizialak erabiltzen lehenengo asi zana.

Gaur 100 urteren buruan, erabiltzen ditugun lurrik gehienetan abonoak botatzen ditugu: artoari, arbiari, belarrari, eta baratzen zer esanik ez.

Egun auetan su eta gar ari da jendea belarzuoloak betetzen, eta zenbat baita ontzen ere; Maiatzaren azkenerako nol ekarri olako kortexa abonorik gabe? Eskerrak, Liebig.

GARIAREN SEGUROA

Galsoro batean, urte garai au ezkeron, arriak eta suak pikardi izugarriak egin ditzakete, eta urte guzian gariuztaren menturan dagoen nekazaria lur jota utzi. Castillako soro zelaetan galsoro zabal askoak ikusten dira.

Arriskua aundia izanik, seguro baten billa zebiltzen nekazariak, eta iritxi dute. 20.000 kilo entregatzen dituenari denak babesten dizkio seguroak. 20-100 milla kilo dituenari, aurreneko 20ak, eta gaiñerakoan erdia; 100dik gora dituenari % 30.

Nekazari txikia babestuagoa gelditzen da, baita behar ere. Maiatzaren 15erako deklaratu behar zuen nekazari bakoitzak, ereinda daukan lurren arabera, zenbat gari izango duen entregatzeko eta seguroan sartzeko.

Beste zenbait jenerotan ere ez litzaioke gaizki etorriko nekazariari seguroaren babesa, arriskuak nonahi baitira aundiak.

KALABAZA GALANTAK

Igazko urte ortan Valenciako baratzetan atera dituzte kalabaza galantak.

Cullera-ko bati ondo berean 5kalabaza sortu zitzaizkion eta denen arte 150 kilotik gora pixatu.

Aundienak Catarrojan izan dituzte: batek 71 kilo pixatu ditu, eta beste baat 78 ra iritxi da, marka guztiak autsiz.

Chililla-ko aitona batek 65 kiloko bat izan zuen eta bere etxeko atarian jarri, auzoak ikus zezaten. Ez zuela saldu behar zion, ez ta puskatu ere, antxe euki begien gozagarri; orrelakoak bizitza guztian behin ikusten omen dirata.

Il ontan zenbait ikasle, eta beren gurasoak, larri ibilliko dira beren kalabazekin. Baita, errez asko atera ere, nahi baiña ugariago.

FAISANAK

Bizkaiko granja batean, Sondikan, zientoka faisana, batzuk kanpoan eta gehienak beren kaiolatan, betaurrekoak jantzita dabilta.

Ez, noski, bista laburra daukatelako, nagusiak dionez, elkarrekin burrukan ibili ez ditezten baizik.

NOR-GEHIAGOKA

Euskaldunen artean ainbat apustu ez dakit beste inon jokatzten ote dan, baiña beste tokitan nor-gehiagoka xelebreak antolatzen dituzte. Inglaterrako iparraldean bildotsak jarri zituzten saltoka, nok esi aundiagoa pasa, zeñiek altura gehiago salta.

Lehiaketa au, autopista bat egiten ari ziren injenieroeak antolatu zuten; autobide ori, ardi asko larrean dabillen belardiak zehar egin behar baitzuten. Orrela ikasi zuten bide bazterrean zenbaterainoko alambre-esia jarri bildotsik bidera irten ez zedin.